

Pejo Ćošković
Crkva bosanska u XV. stoljeću

HISTORIJSKE MONOGRAFIJE

Knjiga 2

Izdavač:

Institut za istoriju, Sarajevo

Za izdavača:

Dr. Husnija Kamberović

Glavni i odgovorni urednik:

Dr. Husnija Kamberović

Recenzent:

Dr. Dubravko Lovrenović

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

27-87. 645 (497.6) "14"

ĆOŠKOVIĆ, Pejo

Crkva bosanska u XV. stoljeću / Pejo Ćošković.
- Sarajevo : Institut za istoriju, 2005. - 560 str. :
ilustr. 24 cm. - (Historijske monografije, knj. 2)

Bibliografija: str. [460] - 533 ; bibliografske i
druge bilješke uz tekst

ISBN 9958-9642-6-0

COBISS.BH-ID 14584326

Mišljenjem Uprave za indirektno oporezivanje br. UO 07-11-05-839/05 od 7. 11. 2005. knjiga CRKVA BOSANSKA U XV. STOLJEĆU je proizvod iz člana 18, tačka 10. Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga te je oslobođena plaćanja poreza na promet.

PEJO ČOŠKOVIĆ

CRKVA BOSANSKA U XV. STOLJEĆU

INSTITUT ZA ISTORIJU
Sarajevo, 2005.

SADRŽAJ

UVODNE NAPOMENE	9
STANJE IZVORA I LITERATURE	21
CRKVA BOSANSKA U OČIMA KRŠĆANSKIH SUVREMENIKA	73

I. DIO

I. CRKVA BOSANSKA U DOBA OBLASNIH GOSPODARA	121
II. IZMEĐU “RUSAŠKE GOSPODE” I DUBROVČANA	149
III. CRKVENA POLITIKA BOSANSKIH VLADARA	199

II. DIO

I. ORGANIZACIJA BOSANSKIH KRSTJANA	217
II. KRSTJANI	229
III. STARCI	275
IV. GOSTI	313
V. STROJNICI	367
VI. DJED	387

ZAKLJUČAK	443
-----------------	-----

THE BOSNIAN CHURCH IN THE 15 th CENTURY - SUMMARY	451
---	-----

SPISAK KORIŠTENIH I CITIRANIH IZVORA I LITERATURE.....	461
IZVORI.....	463
LITERATURA.....	477
OPĆA DJELA.....	535
KAZALO OSOBNIH IMENA	535
KAZALO ZEMLJOPISNIH NAZIVA	553

PREDGOVOR

Rukopis koji ovom knjigom predajem javnosti na ocjenu i korištenje nastao je još u polovici 1980-ih kao doktorska teza, koju sam 1988. obranio na Filozofskom fakultetu u Beogradu. Iako je radnja bila pozitivno ocijenjena i predložena za objavljivanje, sve što se poslije događalo nije bilo sklonu brzom pojavljivanju knjige. Laka obećanja i preduga čekanja škodila su rukopisu koji je “stario” u ladici, gotov a nedostupan, hvaljen a neobjavljiv. Što je vrijeme više prolazilo, to stanje dovodilo me je u sve veću nedoumicu kako da postupim pri doradi teksta. Što god u tom smislu učinio, prijetilo je da ne postupim dobro. Ako bih išao na ruku čitateljima, te želio unijeti sve ono što se od nastanka teksta pojavilo u historiografiji, ugrozio bih izvornost disertacije kakva je svojedobno obranjena, a za mene kao autora bila bi šteta odreći se velikog i ozbiljnog rukopisa. Zadržati se pak na izmjenama i doradama na razini primjedaba i sugestija mentora i članova komisije za obranu teze, moglo bi izgledati kao da ne marim za sve ono što se u međuvremenu pojavilo u historiografskoj literaturi o tako izazovnoj temi kao što je Crkva bosanska. Ni to mi se danas ne čini ni dobrim ni ispravnim kako prema rukopisu koji valja “pomladiti” tako ni prema čitateljima koji bi za te nove rezultate bili uskraćeni. Ladica je u svemu tome najlošije mjesto za “čuvanje” teksta koji još nije postao knjigom dostupnom javnosti, pa u njoj najbrže stari i za njim se najmanje osjeća potreba.

Za mene nije upitno, rad je trebalo osvježiti da se što manje osjeti udaljenost vremena njegovog pisanja. U obliku u kome predajem rad javnosti pokušao sam voditi računa o oba osjetljiva zahtjeva te sam prvotni rukopis čuvao više sadržajem nego stilom i dopunjavao ga mjestimice literaturom i znanstvenim rezultatima, gdje sam to ocijenio potrebnom i korisnom dopunom.

Da bih ispunio svoju autorsku obvezu prema rukopisu odlučio sam se za srednji put, vodeći računa o dobronamjernim i korisnim primjedbama,

zatim svojim saznanjima i uočenim krivim mjestima te pozitivnim rezultatima važnijih radova koji su se pojavili u posljednjih dvadesetak godina ili su mi prije bili nedostupni. Takav pristup nije zadirao u strukturu rada i nije dovodio u pitanje već iznesena zapažanja i zaključke do kojih sam došao prije svega radom na domaćoj i dubrovačkoj izvornoj građi u kojoj se naslovljena tema, gledano kroz ustroj i ulogu Crkve bosanske i njezinih redovnika, najvjernije odražava. Ta vrela nisu opterećena općim stavovima međucrkvениh suprotstavljenosti, nego sasvim konkretno prikazuju pojedince i zajednicu drukčiju ustrojem i vjerom od Rimske crkve. Izvan te izvorne podloge traganje za identitetom *krstjana* i njihove sljedbe otežano je nedostatkom izvornih svjedočanstava i pribjegavanju nepouzdanim analogijama. Problematičnost takvih zaključaka snažno je dolazila do izražaja u promatranju ustroja i hijerarhije Crkve bosanske. Treba naglasiti da je utjecaja iz drugih sredina doista bilo, ali isto tako korištena izvorna građa potvrđuje njezinu organizacijsku posebnost.

Ugodno se sjetiti svih onih koji su vam nesebično činili dobro, pa ću i ja tako postupiti. U izradi ovog rukopisa posebnu zahvalnost dugujem svom mnogo poštovanom profesoru, akademiku Simi Ćirkoviću koji mi je iskustvom i znanjem nesebično pomagao pri izradi teze, bez nametanja zaključaka. Njegovu stručnu pomoć držim tim vrijednijom, jer se i sâm uspješno bavio tom tematikom. Zbog korisnih sugestija osjećam dužnu zahvalnost i prema članovima komisije pred kojom sam obranio disertaciju, prof. dr. Radi Mihaljčiću i prof. dr. Milošu Blagojeviću, koji su također zaslužni da je ovaj rad u stručnom i metodološkom pogledu bolji. Iako nije moguće nabrojiti po imenu sve one kojima pripada zahvalnost, moram kolektivno izdvojiti ljubazno osoblje Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu. Na kraju dugujem posebnu zahvalnost kolegi dr. Husniji Kamberoviću, direktoru Instituta za istoriju u Sarajevu koji se zauzimao za tiskanje rukopisa i požurivao me kad sam, pritisnut drugim obvezama, ozbiljno zastajkivao. Zahvaljujem i Fondaciji za nakladništvo Federalnog Ministarstva za nauku, obrazovanje i kulturu Bosne i Hercegovine koje je novčano pomoglo da se rukopis moje disertacije napokon pojavi kao knjiga i iz ladice preseli na police. Moj trud bi se isplatio ako čitatelji u njoj nađu poneki odgovor na pitanja koja ih u vezi s naslovljenom temom zanimaju. Sada sudbinu svog uratka prepuštam vama.

U Zagrebu, 11. listopada 2005.

Autor

UVODNE NAPOMENE

Malo je pitanja u našoj sveukupnoj prošlosti kojima su povjesničari posljednjih stotinu i četrdeset godina poklanjali toliko pozornosti i truda, kao što su to činili prema Crkvi bosanskoj i njezinim *krstjanima*. Unatoč tome, naslovljena problematika ostala je u pojedinostima i dalje vrlo zamršena i neriješena, ali ništa manje aktualna, zanimljiva i izazovna. Tome nije pridonosilo samo dnevno-političko aktualiziranje povijesti nego i činjenica da je ona sa svojom hijerarhijom zapaženo sudjelovala u javnom i političkom životu srednjovjekovne bosanske države i društva, osobito u XIV. i XV. st. Zanimanje znanstvenika pobuđivalo je i njezino vjersko učenje, koje je kroz cijelo vrijeme njezina postojanja bilo izloženo kritici službenog kršćanstva. Polemičke rasprave o Crkvi bosanskoj u našoj i stranoj povijesnoj znanosti i stručnoj literaturi plod su davno uočenog nesklada izvornih svjedočanstava, koji je proistekao iz nepomirljivog stava dviju velikih kršćanskih crkava, Katoličke i Pravoslavne, prema *krstjanima* i njihovoj sljedbi. Katolički i pravoslavni suvremenici dosljedno su pripadnike Crkve bosanske optuživali za dualističko krivovjerje. Sami su Bosanci svoju Crkvu smatrali pravovjernom Kristovom, odnosno Božjom crkvom, a svoju vjeru “pravom vjerom apostolskom”, različitom od dvije službene kršćanske crkve s kojima je u teritorijalno vrlo proširenoj bosanskoj državi svakodnevno dolazila u doticaj. Za to stanje znali su susjedni Dubrovčani, koji spominju u Bosni redovnike “vjere rimske” i “vjere bosanske”.

Na proučavanju postavljenog pitanja do danas su se s različitim uspjehom ogleдали mnogi istraživači ali, s iznimkom povećeg rada D. Kniewalda i kraćeg priloga D. Dragojlovića, ustroj Crkve bosanske nije posebno obrađivan nego je najčešće razmatran u općim okvirima naslovljene teme u sintezama, studijama i monografijama u kojima je s manje ili više različitih pojedinosti prikazivana cjelovita problematika o bosanskom krivovjerju,

a doticali su ga i mnogi drugi autori, ali ga nisu sustavnije izlagali. Takav pristup proučavanju ustroja *krstjana* određen je nedovoljnim poznavanjem prvenstveno dubrovačke izvorne građe, koja o tome upotpunjuje poznate vijesti bosanskih suvremenika, najboljih poznavalaca unutarnjeg uređenja i vjerskog učenja Crkve bosanske, kojoj su mnogi od njih i sami pripadali bilo kao članovi crkvenog reda bilo kao obični vjernici. Stoga ćemo u ovom radu pokušati prikazati i objasniti njezin ustroj i ulogu članova njezine hijerarhije u javnom, političkom i duhovnom životu bosanskog društva do propasti Bosanskog Kraljevstva 1463. godine.

S obzirom na zamišljenu koncepciju ovoga rada, u okviru zasebnih tematskih i kronoloških cjelina razmotreno je više pojedinačnih pitanja. Odgovarajuća pozornost usmjerena je na razmatranje položaja Crkve bosanske u širem okviru dualističkog pokreta u svjetlu suvremenih svjedočanstava. Valja spomenuti da se na određen način govori o redovničkom karakteru njezinih članova za koje je bio rezerviran naziv *krstjani*. U tijesnoj povezanosti s redovničkim obilježjem *krstjana* je njihov život u zajednicama, pa smo i tome poklonili određenu pažnju. Oni su svoja boravišta jednostavno nazivali hižama, što je tada bila praksa i u katoličkih redovnika, koji su svoje samostane nazivali latinskim izrazima *domus* i *conventus*.

Zbog oskudice izvornih svjedočanstava i nekorištenja dubrovačkih vijesti, istraživači su radije posezali za analogijama pozivajući se pri tome na bolju obaviještenost o ustrojstvu i vjerskom učenju poznatih dualističkih crkava na Zapadu i Istoku, ističući često nekritički veliku sličnost, koju bi s njima tobože imala Crkva bosanska. Prenaglašavanje sličnosti njezina uređenja s drugim sljedbama proistječe iz poimanja pripadnosti *krstjana* širem evropskom dualističkom pokretu rasprostranjenom od Male Azije preko Balkana do južne Francuske i srednje Evrope. Imajući u vidu da u dosadašnjim pokušajima objašnjavanja ustroja i učenja Crkve bosanske, mnogi od zaključaka temeljenih na uopćavanjima i uspoređivanjima nisu mogli izraziti sve one posebnosti o kojima suglasno svjedoče domaća i strana, napose dubrovačka vrela. Sad se s punim pravom može ustvrditi da su *krstjani* imali potpuno izgrađenu vlastitu crkvenu organizaciju s hijerarhijom, koja po svojem nazivlju nema potpunu analogiju u ustrojima velikih dualističkih crkava toga vremena. U njoj se u nazivu za vrhovnog poglavara zrcali terminologija bugarskih bogumila i katoličke *ecclesiae bosnensis* iz koje je organizacijski izrasla, a utjecaj istočnog monaštva u nazivu *starca*, nižeg člana crkvene hijerarhije. Osobita pozornost poklo-

njena je pitanju ustroja Crkve bosanske, pa je ono s odgovarajućim posebnostima izloženo u zasebnim tematskim cjelinama u kojima se pojedinačno govori o *krstjanima*, *starcima*, *gostima*, *strojnicima* i *djedovima*.

Naša glavna pozornost bila je ponajprije usredotočena na proučavanje uloge i ustroja Crkve bosanske. Stanje izvorne građe je takvo da neusporedivo više nudi vijesti iz XV. st., pa bi se mogao steći pogrešan dojam kronološke omeđenosti promatrane pojave samo na to razdoblje, odnosno moglo bi sugerirati pomisao s prizvukom nedoumice i neizvjesnosti nije li možda postojala neka razlika u usporedbi sa stanjem kakvo je u tom pogledu bilo primjerice u XIV. st. Da bi stvar s tim u vezi bila potpuno jasna valja naglasiti da je pitanje ustroja Crkve bosanske sagledano u cjelini te da se on tijekom njezina postojanja nije mijenjao. Osim personalnih promjena i prilagođivanja njezine hijerarhije i običnih redovnika političkim prilikama u zemlji, ona je kroz cijelo vrijeme postojanja u potpunosti zadržala svoje prvotno uređenje. S obzirom na njezino istaknuto mjesto i veliki autoritet s kojim se pojavljivala u javnom i političkom životu, njezinu se ulogu ne može pratiti izolirano od drugih gibanja na javnoj i političkoj sceni srednjovjekovne bosanske države. Imajući to u vidu, pitanja ustroja i djelovanja njezinih redovnika bilo bi svrsishodno promatrati u okviru sasvim određenih političkih i ekonomskih prilika u XV. st. na čitavom području teritorijalno proširene bosanske države Tvrtkovih nasljednika.

Krstjani su imali izgrađenu crkvenu hijerarhiju sa stupnjevima dostojanstva i redovničke časti za koje su upotrebljavali vlastite nazive. Ako bi naziv *djed*, kojim je oslovljavan njihov vrhovni poglavar, upućivao na bogumilsko podrijetlo, sasvim je sigurno da *gostu* nema nikakva traga izvan Crkve bosanske. Što se pak *starca* tiče on bi, po svemu sudeći, bio ostatak kršćanskog naslijeđa monaškog reda koji je djelovao na području katoličke *ecclesiae bosnensis* do pojave nove crkvene organizacije poznate kao Crkva bosanska.

Za one koji bi svoju istraživačku pozornost željeli usmjeriti na proučavanje vjerskog učenja i duhovne djelatnosti pripadnika Crkve bosanske valja naglasiti da ni bosanski ni dubrovački diplomatički izvori ne pružaju nikakvih obavijesti koje bi bacale svjetlo na ta pitanja. Više podataka o tome donose rukopisi nastali u krilu Crkve bosanske, te oporuka najpoznatijeg člana njezine hijerarhije, gosta Radina Butkovića. U dostupnoj građi lako se može primijetiti da se redovnici Crkve bosanske najčešće spominju kao poslanici u različitim diplomatskim misijama, zatim kao posrednici

u spornim situacijama i svjedoci darivanja i darovnica bosanskih vladara i njihove vlastele, ili pak kao njihovi pratioci. Zanimljivo je također istaknuti da se visoki dostojanstvenici krstjanske crkvene hijerarhije nikad ne spominju na kraljevu dvoru u svojstvu kancelara i palatina, primjerice poput katoličkih prelata u susjednoj Ugarskoj. Unatoč tome, oni su neosporno uživali veliki moralni ugled i autoritet u zemlji ne samo u očima svojih bosanskih sunarodnjaka nego i u katoličkih Dubrovčana, koji su pri obavljanju različitih poslova u Bosni često iz sigurnosnih razloga tražili nazočnost patarena. S obzirom na takav njihov položaj u društvu, osobito potkraj XIV. i u početku XV. st. nije naodmet spomenuti da ni poslije, kada se crkvena ravnoteža u zemlji promijenila u prilog Katoličke crkve i njezinih redovnika, koji su s kraljevskog dvora istisnuli pripadnike hijerarhije Crkve bosanske, na dvoru kralja Tvrtka II. Tvrtkovića još potkraj 1442. boravili su redovnici “vjere rimske” i “vjere bosanske”.

Iako je od vremena F. Račkog u povijesnoj znanosti prevladavalo mišljenje da su *krstjani* pripadali dualističkom pokretu, bilo je među istraživačima i onih koji su uporno branili njihovo pravovjerje. Da bi se stekla jasna predodžba o tome što su o *krstjanima* i njihovoj sljedbi mislili kršćanski suvremenici, potrebno je vidjeti što o tome svjedoči izvorna građa nastala u različitim sredinama. Uvidom u domaće izvore kao i spise katoličkih polemičara može se lako uočiti da su sljedbenici Crkve bosanske u prvi plan isticali svoje kršćansko pravovjerje i apostolsko podrijetlo svoje crkve i njezina poglavara. Katoličkim i pravoslavnim suvremenicima neprijeporno je da su *krstjani* u nekim dogmatskim pitanjima napustili službeno učenje velikih kršćanskih crkava, zbog čega su ih one smatrale krivovjercima. U pogledu određivanja karaktera njihova dualističkog učenja katolički i pravoslavni suvremenici nisu imali jedinstveno mišljenje, a nedosljednosti u tom pogledu uočavaju se i unutar svake od tih sredina, što se jasno odražava u upotrebi različitih naziva za *krstjane* i njihovu Crkvu.

Djelovanje pripadnika Crkve bosanske prvih dvadesetak godina XV. st. koje se podudara s procesom rastakanja državnog teritorija i formiranja zemalja rusaške gospode, ispunjeno je angažiranjem *krstjana* na obavljanju različitih poslova u javnom i političkom životu zemlje, što je pogodilo stvaranju njihova moralnog ugleda i autoriteta. Takav ishod bio je moguć stoga što se u novonastaloj bosanskoj političkoj stvarnosti sve manje osjećao autoritet središnje vlasti zabavljene unutarnjim zapletima i razračunavanjima u kojima su, osim vladara, sudjelovali i njihovi među-

sobno zavađeni podanici. S tim u vezi valja istaknuti da nema podataka o neposrednom angažiranju pripadnika Crkve bosanske u tadašnjim političkim previranjima i obračunima u zemlji. Iznimku u tom pogledu predstavlja nastup djeda Radomira, njezina vrhovnog poglavara. Valja istaknuti da su na njegovu pomoć, objektivnost i zaštitu mnogo češće računali susjedni Dubrovčani nego sami Bosanci. Poznato je da su se za procesa raspada bosanske države početkom XV. st. pripadnici Crkve bosanske već nalazili u blizini pojedinih lokalnih dinasta, ali još nisu prešli u njihovu službu te se tih godina velikaši uglavnom služe diplomatskim uslugama katoličkih redovnika.

Potkraj drugog desetljeća XV. st., nakon što je bio završen proces izdvajanja zemalja rusaške gospode, pripadnici Crkve bosanske počeli su stupati u službu lokalnih velikaša. S tim u vezi treba spomenuti da se *krstjani* i predstavnici njihove crkvene hijerarhije najčešće navode kao članovi diplomatskih poslanstava, koja su otpremali njihovi gospodari. Iako je danas teško odrediti osobni udio svakog pojedinca, ipak o njihovu neospornom ugledu i autoritetu svjedoči činjenica da se oni u tim prilikama, po pravilu, navode ispred svjetovnih lica s kojima su zajedno nastupali, uz napomenu da je redosljed takvog navođenja tek iznimno napuštan. Osim različitih poslova za trajanja diplomatskih misija, članovi Crkve bosanske često se spominju kao jamci, svjedoci, posrednici, porotnici i pratioci. Obavljanje povjerenih poslova, najčešće diplomatskog karaktera, dovelo ih je u tješnji dodir s Dubrovnikom. U novonastaloj situaciji oni su se vrlo dobro snašli, što potvrđuje i činjenica da su idućih godina uspješno obavljali povjeravane poslove za svoje gospodare i Dubrovčane. Dvostruka uloga koju su uspješno obavljali, predstavljala je unosan izvor njihova bogaćenja, ali i dovoljno uvjerljiv dokaz vjerske snošljivosti na tim prostorima.

Crkvena politika bosanskih vladara snažno se odražavala na dalji razvitak vjerskih prilika u državi čije je teritorijalno jedinstvo ozbiljno bilo ugroženo izdvajanjem zemalja rusaške gospode nakon smrti Tvrtka I. Kotromanića. Tim su bili stvoreni preduvjeti za njihovo samostalno nastupanje prema vladaru, ali i izbor crkve koju će podupirati u svome “rusagu” čime je započelo afirmiranje principa *cuius regio illius religio*. Tim procesom kraljeva vlast svedena je na skromno područje srednje Bosne, koje su Dubrovčani nazivali *contrata del re*. U takvim uvjetima obnova kraljevske vlasti na čitavom državnom području nije se mogla izvesti s osloncem

samo na unutarnje snage. Provođenje takvih nastojanja kočio je od druge vladavine kralja Tvrtka II. Tvrtkovića i sve snažniji osmanski pritisak na zemlju, zbog kojega je kralj promijenio svoju vanjsku politiku i stao se približavati Ugarskoj, čiji je vladar donedavna pretendirao na bosansku krunu. Traženje oslonca u Ugarskoj nosilo je u sebi realnu podlogu za snažnije djelovanje Katoličke crkve u Bosni, što je za posljedicu imalo postupno udaljšavanje pripadnika Crkve bosanske iz kraljeve blizine i njihovo približavanje dijelu moćne vlastele kojoj nije odgovaralo ponovno jačanje središnje vlasti. Pogrešno bi bilo misliti da je, promjenom vanjske politike i naglašenijom potporom vladara Katoličkoj crkvi u Bosni, bio utrven put vjerskoj nesnošljivosti. Ni kralj ni njegovi velikaši nisu kidali veze s predstavnicima različitih crkava koje su djelovale na područjima kojima su oni neposredno gospodarili. Stjepan se Tomaš zamjerio franjevcima 1445. zbog odnosa prema *krstjanima*, a herceg Stjepan Vukčić Kosača držao je posljednjih godina života na dvoru gosta Radina Butkovića i mileševskog metropolita Davida, koje je nazivao svojim redovnicima.

Posebna pozornost posvećena je ustroju Crkve bosanske, pa je on izložen u okviru zasebnih tematskih cjelina u kojima se prema činu i časti podrobnije govori o službi koju su obnašala njezina duhovna lica. Podrobnije se obrađuju pitanja o *krstjanima* koji su predstavljali okosnicu Crkve bosanske, zatim o *starcima* i *gostima*. S obzirom na to da su *starci* kao niži i *gosti* kao viši dostojanstvenici poznati pod zajedničkim nazivima *strojnici* i *poglaviti krstjani*, koji su bili *administratores* svoje sljedbe, njima je poklonjena dužna pozornost. Poznato je da se na čelu Crkve bosanske, kao vrhovni poglavar, nalazio *djed*, koji je sam sebe nazvao “episkupom”. U vezi s njegovom službom i čašću, obrađena su pojedinačna pitanja koja bacaju više svjetla na njegovo mjesto u sljedbi, gledano iz aspekta njezina ustroja i uloge u društvu.

S obzirom na organizaciju Crkve bosanske njezinu su okosnicu činili obični redovnici *krstjani* iz čijih su se redova uzdizali članovi crkvene hijerarhije. Što se tiče samih *krstjana* treba istaknuti da su bosanski i dubrovački suvremenici pod tim nazivom dosljedno podrazumijevali pripadnike duhovnog staleža Crkve bosanske, razlikujući ih jasno od svjetovnjaka, mirskih ljudi, odnosno laika. Imajući u vidu pripadnost *krstjana* duhovnom staležu postavlja se pitanje postupka i obreda kojim su primani u “red”. Jedno od obilježja redovništva uopće jest život u zajednici, a vijesti potvrđuju postojanje takvih obitavališta, *hiža*, kako su ih sami zvali, odno-

sno *domos patarinorum*, kako ih nazivaju suvremena dubrovačka svjedočanstva, uz napomenu da su takve kuće poznavali i neki katolički crkveni redovi.¹ Crkva bosanska imala je i ženske članice duhovnog staleža, ali njihova hijerarhija potpuno je ostala nepoznata, jer se u izvorima jedino spominju kao *krstjanice*. S obzirom na to da su *krstjani* činili njezinu okolicu, s razlogom se može pretpostaviti da su oni u okviru svoje djelatnosti obnašali određene službe duhovnog i svjetovnog karaktera te su se brinuli za duhovne potrebe svojih sljedbenika i rad crkvene organizacije. Djelokrug njihove duhovne službe malo je poznat, a o svjetovnim poslovima i nastupima za potrebe njihovih svjetovnih gospodara zna se neusporedivo više.

Hijerarhijski čin *starca* prvi je dostupan *krstjanima* kao običnim redovnicima, koji su prethodno ispunili preduvjete neophodne za napredovanje na ljestvici crkvenih časti i služba. Već sam naziv njihove monaške časti pobuđivao je neslaganje među istraživačima u pogledu podrijetla, ali se s određenom sigurnošću može ustvrditi da je u Crkvi bosanskoj dostojanstvenik s nazivom *starac* predstavljao kršćansku baštinu. Dostupna izvorna građa nažalost ne osvjetljava dovoljno okolnosti pod kojima je neki *krstjanin* postajao članom crkvene hijerarhije, iako se s razlogom može pretpostaviti da su za takvu promjenu morali postojati sasvim određeni uvjeti, okolnosti, postupak i obred. Izdvajanjem iz “reda krstjana”, *starci* su postajali *administratores* svoje crkve.

Kao najviši dostojanstvenici crkvene hijerarhije, *gosti* su sudjelovali u vođenju crkvenih poslova. Što se pak podrijetla tog hijerarhijskog čina i časti tiče treba s pravom naglasiti da to pitanje još čeka potpuniji odgovor. U svakom slučaju, može se istaknuti da *gost* nema analogije u pravovjernim kršćanskim crkvama, ali ni u dualističkim sljedbama na Zapadu i na Istoku. Valja ipak naglasiti da su mnogi istraživači neargumentirano izjednačavali *goste* u Crkvi bosanskoj s nekim od dostojanstvenika kod južnofrancuskih katara. S obzirom na svu složenost tog problema u postojećoj historiografskoj literaturi, dugo je raspravljano o podrijetlu i značenju naziva čina i časti tog visokog krstjanskog odličnika. Zbog oskudice izvornih svjedočanstava danas je teško pouzdanije utvrditi u čemu se sve sastojala uloga i djelokrug službe *gosta*, uz napomenu da su mnogi povjesničari u

¹ Sjedište ivanovaca nikad se ne naziva samostanom nego kućom (*domus*), usp. **Dobronić**, *Viteški redovi*, 90.

prvi plan isticali starješinsku sastavnicu. Protivno očekivanjima, mnogo je više podataka o djelatnosti *gostiju* u službi rusaške gospode, gdje se oni pojavljuju kao poslanici, posrednici i savjetnici, nego onih što osvjetljavaju duhovnu stranu njihova položaja, službe i osobe.

Članovi crkvene hijerarhije obično se nazivaju *strojnicima*, ili *poglavitim krstjanima*, u bosanskim ispravama, odnosno *domini maiores christianorum*, u izvornoj građi nastaloj u susjednom Dubrovniku. Pouzdano se zna da su među *strojnike*, odnosno *poglavite krstjane*, spadali po činu hijerarhijskog dostojanstva niži *starci* i viši *gosti* te da nije postojalo nikakvo stalno crkveno tijelo sastavljeno od 12 strojnika po uzoru na dvanaest Kristovih učenika. Sam naziv pripadnika hijerarhije Crkve bosanske upućuje na zaključak da se njihova služba odnosila na vođenje crkvenih poslova upravnog karaktera, iako njezin djelokrug i dalje ostaje поближе nepoznat. Mnogo više pojedinosti poznato je o njihovoj svjetovnoj djelatnosti, jer se oni najčešće spominju kao poslanici, savjetnici, posrednici, svjedoci ili pak članovi sudbenog tijela sastavljenog od jednakog broja svjetovnih i duhovnih lica, koje je u bosanskoj državi XIV. i XV. st. ogledalo krivicu u sporovima nastalim između dviju strana.

Nepobitno je da je na čelu “Crkve bosanske” bio dostojanstvenik koji se kao vrhovni poglavar sljedbe zvao djed, odnosno “episkup”. Službeni naziv glavnog bosanskog herezizarha mogao bi se s izvjesnim razlogom smatrati bogumilskom baštinom. Protivno tom nazivu “episkup Crkve bosanske” neodoljivo podsjeća na kršćansko podrijetlo *krstjana*, koji su poznati na tlu katoličke *ecclesiae bosnensis* prije pojave Crkve bosanske. Nije sačuvan opis izbornog obreda vrhovnog poglavara, osim što određene nagovještaje sadrži Bilinopoljska izjava, prema kojoj je služba vrhovnog poglavara tadašnjih “krstjana” bila doživotna. Djelokrug njegove crkvene službe danas više nije moguće pouzdanije utvrditi, uz napomenu da se *djed* u dokumentima pojavljuje kao vrlo ugledna ličnost, koja je u stanju pružiti učinkovitu zaštitu i jamstvo ne samo sljedbenicima svoje Crkve nego i susjedima, poput katoličkih Dubrovčana. Danas su poimence poznati poglavari Crkve bosanske iz prve polovice XV. st., pa se s velikom sigurnošću može utvrditi njihova kronotaksa u posljednjem razdoblju djelovanja Crkve kojom su upravljali. *Djed* nije imao stalnog sjedišta, odnosno kaptola poput katoličkih biskupa, nego je crkvene poslove vodio iz hiže u kojoj je živio prije izbora za vrhovnog poglavara.

Kad se promatra tematsko-kronološka odrednica ovog rada s punim se

pravom istraživaču postavlja pitanje razložnosti i opravdanosti izbora naslovljene teme. Valja reći da smo se za nju odlučili prije svega stoga što je o njoj sačuvano mnogo više svjedočanstava nego što je to slučaj za ranija razdoblja postojanja Crkve bosanske, tako da se zahvaljujući tim povoljnim okolnostima može dobiti mnogo realnija predodžba o njoj, njezinim redovnicima i sljedbenicima. Unatoč našoj boljoj obaviještenosti, ipak mnoga od pitanja u vezi s tim ne mogu se još uvijek potpunije i pouzdanije objasniti. U namjeri da se cjelovito objasni pojava Crkve bosanske, napose njezino djelovanje, bilo je neophodno pratiti sva ona previranja na tadašnjoj nemirnoj javnoj i političkoj sceni, koja su dovodila do rastrojavanja državnog teritorija i osamostaljivanja zemalja rusaške gospode. Taj proces vodio je zatvaranju lokalnih dinasta u granice njihovih zemalja, ali im je omogućivao da se u vjerskim pitanjima samostalno odlučuju za jednu od dvije crkve koje su na području države Kotromanića imale jaka uporišta. Od tog izbora znatno je ovisila uloga njihovih predstavnika spomenutih u javnom životu zemlje u cjelini.

Vjerska pripadnost vladara i njihovih podanika bila je pod snažnim utjecajem unutarnjih prestrujavanja i obračuna te razvitka vanjskopolitičkih prilika u njezinu neposrednom susjedstvu, gdje se prelamala balkanska politika hrvatsko-ugarskih kraljeva, kršćanske lige, rimskih papa i sultana. U savezničkom razvrstavanju, uz izrazito političke motive, važnu ulogu igrali su vjerski osjećaji i crkvena pripadnost zainteresiranih strana. To su najbolje osjećali i po tome se ravnali bosanski vladari. Taj kriterij nije bez važnosti, jer politički razjedinjenoj, a nerijetko i zavađenoj Evropi, jedino je vjerska pripadnost još bila zajednička i na toj se osnovi moglo nadati da bi se evropski vladari dali nagovoriti na rat. Iza takvih pokušaja nisu stajali vladari najmoćnijih evropskih država, nego rimske pape, koje su osmansku nazočnost u Evropi pokušavali iskoristiti za postizanja crkvenog jedinstva u kršćanskom svijetu. Ima li se u vidu da su tadašnja politička nastojanja bila najčešće opravdavana i motivirana tim razlozima ne iznenađuje da su u tom smislu objašnjavani politički i vojni neuspjesi, poput propasti Bosanskog Kraljevstva u polovici 1463, kada su krivci i opravdanja traženi na krivom mjestu, među samim Bosancima, umjesto u objektivnoj slabosti branitelja da se odupru vojno mnogo nadmoćnijem neprijatelju.

Snažnom katoličkom djelovanju i pojačanim nastupima pravoslavnog svećenstva u pograničnim krajevima prema Despotovini i u području Huma, te postupnim porastom osmanskog utjecaja i propašću srednjovje-

kovne bosanske države, na njezinu su se području stale mijenjati crkvene prilike, osobito na štetu Crkve bosanske, koja je uskoro potom gotovo ne-tragom nestala s javne i političke scene. U teritorijalno proširenoj bosanskoj državi Tvrtkovih nasljednika nešto više od šest desetljeća zlosretnog XV. st., ako se izuzmu mjestimični slučajevi primanja islama, djelovale su tri crkvene organizacije, Crkva bosanska, te Katolička i Pravoslavna crkva, ali s različitim društvenopolitičkim statusom, utjecajem i brojnošću svojih sljedbenika. Složena vjerska pripadnost stanovništva srednjovjekovne bosanske države u XV. st., kad su crkvena i vjerska pitanja snažno poprimala politička obilježja, nije predstavljala zapreku da se postigne političko jedinstvo zemlje prema vanjskoj opasnosti, niti je bila uzrokom unutarnjih bosanskih sukobljavanja.

U takvim prilikama, navedene crkve djelovale su na području bosanske države u skladu s političkom i crkvenom situacijom u pojedinim djelovima razjedinjenog državnog teritorija, nastojeći popraviti svoj položaj i ojačati utjecaj. Tako su primjerice nakon 1430. osobito došla do izražaja nastojanja Rimske kurije i ekumenskog koncila u Baselu da se vjersko jedinstvo postigne podupiranjem i jačanjem Katoličke crkve, što je za posljedicu imalo istiskivanje iz javnog i političkog života do tada djelatnih drugih crkava, napose Crkve bosanske. Nije naodmet spomenuti da je tu politiku stao podupirati vladar i dio plemstva, koji su, s obzirom na sve snažniju osmansku nazočnost na Balkanu i otvoreno miješanje u unutarnje prilike u Bosni, bili skloniji Katoličkoj crkvi što im je poslužilo kao oslonac za traženje pomoći na ugarskom dvoru. Snažnije djelovanje Katoličke crkve u Bosni dobilo je osobito veliku potporu za pontifikata pape Eugena IV, koji je s velikim zanimanjem pratio razvoj vjerskih prilika u Bosanskom Kraljevstvu. Važno je upozoriti da je uloga Bosne i njezina vladara u papinim balkanskim planovima osobito porasla nakon povlačenja iz kršćanske lige srpskog despota 1444, odnosno od polovice pedesetih godina XV. st., kad je smrt odnijela proslavljene borce protiv Osmanlija, Ivana Hunyadija, Ivana Kapistrana i Đurđa Brankovića. Skori razvoj događaja pokazao je da Bosna i njezin vladar nisu bili u stanju učinkovito odigrati namijenjenu im ulogu obrambenog predziđa katoličkog dijela Evrope.

Za sve to vrijeme utjecaj Pravoslavne crkve na području srednjovjekovne bosanske države neravnomjerno se osjećao, tako da se njezina nazočnost i pastoralna djelatnost zasnjeđeno može pratiti tek u pograničnim krajevima prema Despotovini i u zemljama hercega Stjepana. Tre-

ba spomenuti da je širenjem vlasti bosanskih vladara na susjedna srpska područja i izdvajanjem Kosačina teritorija unutar tako proširenih granica Bosanskoga Kraljevstva došlo pravoslavno stanovništvo gornjeg Podrinja i dijela Polimlja s Mileševom i Gackom. Još 1373. došlo je područje Dabarske episkopije pod vlast bana Tvrtka,² poslije je tim krajevima zavladao vojvoda Sandalj Hranić, a potom njegov nasljednik Stjepan Vukčić. Prema izvornim podacima proizlazi da je u Kosačini zemljama polovicom XV. st. postojala i djelovala pravoslavna crkvena organizacija i njezin arhijerej. Uz nju su djelovali i pripadnici Katoličke crkve i Crkve bosanske, te ne začuđuje što je Kosača istodobno održavao veze sa svima njima.

Sljedbenika Pravoslavne crkve bilo je u pograničnim krajevima oko Srebrenice, što postaje mnogo jasnije ima li se u vidu da je to rudarsko središte došlo pod srpsku vlast najvjerojatnije 1411, a samo nekoliko godina poslije, točnije 1415. i 1428. potječu prve vijesti o srebreničkom metropoliti.³ Ali kroz razdoblje srpske vlasti u Srebrenici je bio vrlo aktivan franjevački samostan oko koga se odvijao vjerski život i prelamale poslovne transakcije. Prelaženje tamošnjeg stanovništva na pravoslavlje nije išlo lako, kako bi se to dalo zaključiti iz jedne primjedbe u životopisu despota Stefana Lazarevića, gdje se izričito tvrdi kako su Srebreničani “svi bogumilske jeresi”, uz napomenu da je pozadina navedene tvrdnje ipak politička.⁴ Do propasti Bosanskog Kraljevstva 1463. Pravoslavna crkva u ostalim dijelovima zemlje nije imala sljedbenika, te je stoga razumljivo da u postojećim okolnostima nije bila u stanju promijeniti taj odnos snaga u svoju korist. Njezin utjecaj na javni i politički život u Bosni u XIV. i XV. st. ostao je neznatan u usporedbi s onim koji su na bosansko društvo imale druge dvije crkve.

To bi u osnovi bio okvir unutar koga su se prelamale crkvene prilike u srednjovjekovnoj bosanskoj državi XIV. i XV. st., u kome je Crkva bosanska sa svojim redovnicima bila izborila važno mjesto postavši nezaobilaznim čimbenikom na čiju su neutralnost i objektivnost računali bosanski podanici, ali i stranci. U godinama duboke krize kroz koju je prolazila

² **Ђирковић**, *Историја Босне*, 134-135. O tome opširnije usp. **Ђоровић**, *Краљ Твртко I*, 31-38; **Динић**, *О Николи*, 23-28; **Јанковић**, *Епископије*, 89.

³ **Ковачевић Којић**, *Градска насеља*, 297-298; usp. **Динић**, *За историју рударства I*, 63; **Јанковић**, *Епископије*, 91.

⁴ **Solovjev**, *Svedočanstva*, 97; usp. o tom podatku **Šidak**, *Studije*, 320.

bosanska država i društvo nakon smrti kralja Tvrtka I. ta njezina snaga i posrednička uloga osobito su došle do izražaja. Pojačanim zanimanjem najviših predstavnika Katoličke crkve, pape Eugena IV, Baselskog koncila s Ivanom Stojkovićem i uprave Franjevačkog reda, *krstjani* su dobili ozbiljne suparnike, koji su s više takta i rezultata razvili snažnu djelatnost. Doda li se k tome činjenica da je kralj, zbog sve većeg osmanskog pritiska na granicama i sve češćeg upletanja u unutarnja obračunavanja, oslonac svojoj vlasti bio prisiljen tražiti na ugarskom dvoru te priželjkivati spasonosnu akciju kršćanske lige, tada prisutnost franjevaca u Bosni postaje za njega još važnija, a uloga koju su imali sve prisutnija među bosanskim podanicima. Prodiranjem franjevaca u blizinu vladara i dijela njemu odanih velikaša, Crkva bosanska je bila najprije prinuđena da dijeli svoj donedavno neupitni položaj s redovnicima druge crkve, koji su je postupno istiskivali iz javnog i političkog života zauzevši njezino mjesto i preuzevši na sebe ulogu njezinih *krstjana*. Pitanje Crkve bosanske kao organizacije riješeno je u toku pedesetih godina XV. st., a njezini preživjeli ostatci postupno nestaju u godinama osmanske vlasti. Osmanske vijesti o *krstjanima* ne pružaju sliku crkvene organizacije kakva nam je iz izvora poznata u razdoblju bosanske državne samostalnosti XIV. i XV. stoljeća.

KAZALO OSOBNIH IMENA

- Abraham, patrijarh, 341
Acciaioli, Angelo, kardinal, 138
Ahmed, vojvoda, 195
Albrecht I, hrvatsko-ugarski kralj, 101, 464
Alegrina → Rada (Alegrina)
Aličić, Ahmed S., povjesničar, 55, 253, 258-260, 463
Alić, Salih H., povjesničar, 477
Altomanović, Nikola, župan, 488
Amati, Girolamo, 463
Ambrozije iz Sienne, franjevački vikar, 201
Ana, kći bana Vuka, 137
Ančić, Mladen, povjesničar, 71, 464, 477
Anđelić, Pavao, povjesničar, 25-26, 124, 146, 156, 197, 202-203, 206, 208, 233, 248, 252-254, 259, 272, 406, 415, 428-429, 464, 478, 492
Anđeo, stonski gvardijan, 206
Angelov, Dimitar, povjesničar, 89, 232, 237, 368, 371, 390, 479
Anselmo iz Aleksandrije, protuheretički pisac, 66
Antić, Vera, povjesničarka, 39, 40, 466
Antoljak, Stjepan, povjesničar, 398, 479
Anulka, žena Nikole Alojzija Gučetića, 262
Anjičkov, Evgenij, povjesničar, 57-58, 111, 479
Aristodije, sin Zorobabelov, zlatar, 64, 66, 68, 408-409, 508
Armandi, Ivan, franjevac, 134
Arpadovići, dinastija, 89, 468, 524
Assemani, Joseph Simon, orijentalist, 46, 48, 49, 51, 83-84, 90, 94-96, 98, 99, 213, 239, 243, 336, 418, 464
Atanasovski, Veljan, povjesničar, 195
Atmadža, 362
Atom → Tomić, Sima, 59
Augustin Aurelije, 93, 241
Azarija, heretik, 391, 410
Babić, Anto, povjesničar, 65-66, 166, 209, 247, 307, 310-311, 325, 357, 366, 374, 383, 394, 404, 416, 420, 432, 440-441, 479
Bajić, Jovo, 253, 479
Bakšić, Petar, sofijski biskup, 35
Balšić, Jelena, žena Sandaljeva, 159, 286, 298-299, 306
Balšići, vlastela, 482
Barada, Miho, povjesničar, 37, 59, 116-117, 223-224, 480
Baradej, Jakov, biskup u Edesi, 90
Barbara, hrvatsko-ugarska kraljica, 79, 138
Barberi, J. B., 85
Barbucci, Nikola, dominikanac, 54, 95-96
Baronius, Caesar, kardinal, 472,
Bartol Alvernski, franjevački vikar, 41, 42, 76, 249, 372, 505, 515
Bartolomej iz Carcassonea, 398
Basler, Đuro, povjesničar, 100, 150, 472, 480
Bastašić, Radič, rođak Atmadžin, 362
Batalo Santić, tepčija 34, 64, 68, 124, 240, 268, 309-310, 380, 391, 394,

- 408-412, 414, 514, 528
 Bavželić, Franko, poslanik, 142
 Bazilije Veliki, 65, 232, 241, 247, 250, 285-286, 320, 446, 454, 464
 Bazilije, carigradski herezijar, 383, 385
Beckmann, G., 102, 464
Bejtić, Alije, povjesničar, 342, 480
Bek, Georg, povjesničar, 133, 480
Bekker, Immanuel, filolog, 465
 Belesmansa, patarenski biskup iz Verone, 398
Belić, Aleksandar, filolog, 34, 512
 Belismenec, heretik, 398
 Belizmenc, heretik 39, 65, 398, 412
Benac, Alojz, arheolog, 482
 Benedikt, Ovetari, 97
 Benedikt, sv, 222, 241, 290, 292, 319, 470
Benić, Bono, ljetopisac, 112-113, 464
Benković, Žarko, 480
 Bernard, splitski nadbiskup, 71, 89, 104, 232, 409
 Berojević, Radosav, kramar, 331
Bešlagić, Šefik, povjesničar, 38-39, 171, 206, 212, 253, 318, 327, 336-338, 341-342, 400, 423-424, 480-481
 Bjelhan, Bogdan, 380
 Bjelko, starac, 136, 230, 286, 294, 308, 373, 376, 442
 Bjelosav, krstjanin (pataren), 29, 70, 197, 248, 252, 284-285, 329
Blagojević Miloš, povjesničar, 8, 123-126, 288, 481
 Blaž de Zalka, franjevački vikar, 43
 Bobaljević, Andrija, poslanik, 172, 180, 188
 Bobaljević, Vuk, poslanik, 184, 356, 503
Bobaš, Mirko, filolog, 482
 Bogavčić, Budisav, knez, 159, 171, 220
 Bogavčić, Sanko, 165
Bogdanović, Dimitrije, povjesničar književnosti, 269, 482
Bogićević, Vojislav, povjesničar književnosti, 212, 482
 Bogmilović, Bogiša, 174, 318, 328, 349
 Bogorodica, 90
 Boleslav, vjerojatno djed, 410
 Bonifacije IX, papa, 42, 105, 467
Borak, Hadrijan, povjesničar, 116, 232, 250, 286, 290-292, 320, 464
 Boril, bugarski car, 390
 Boroje, heretik, 40
 Borovinić, Tvrtko, knez, 487
Borst, Arno, povjesničar, 116, 237, 240, 282-283, 330, 389-390, 482
 Bosnačić, Vukašin, 174
 Bosnačić, Vukelja, seljak, 318
 Božičko, optuženik, 175, 332
Božić, Ivan, povjesničar, 482
Božitković, Juraj, povjesničar, 201, 208, 482
 Bradijević Radosav, gost, 26, 29, 256, 308, 311, 316, 321, 345, 348-349, 373, 377-378
 Brajan, dijak, 158, 298
 Brajanović, Juraj, sinovac gosta Radina, 365
 Brajanović, Tvrtko, 271, 272, 365
Brandt, Miroslav, povjesničar, 114, 482
 Branko, knez, 158
 Branković, Đurađ, srpski despot, 18, 32, 519
 Brankovići, vlastela, 287, 467
 Braten, pop, 40, 412
 Bratič, heretik, 410
 Bratoslav, bosanski biskup, 398
Brković, Milko, povjesničar, 71, 482
 Bubanjić, Mastan, vojvoda, 206, 480
 Bubanjić, Radoslav, knez, 206
 Bubanjići, vlastela, 478
 Bučin, heretik, 410
 Bučinelić, Miho, poslanik, 357-358
Budimir, Milan, filolog i povjesničar, 89, 100, 107-108, 110-111, 262, 388, 482
 Budisalići, vlastela, 211
 Budisav, heretik, 410
 Bunić, Marin, poslanik, 143
 Burečević Marko, kramar, 145

- Burns, Yvonne*, povjesničarka, 224
- Butko, pop, 139
- Butković, Radin, gost, 11, 14, 27, 29, 36-37, 39, 55-56, 60-61, 63, 108, 114, 117, 128, 138, 154, 166, 176-197, 213-214, 218, 220-225, 230, 241, 243-244, 253-255, 259, 261-262, 265, 271-272, 278-279, 282, 301-302, 308, 317-318, 320-322, 331, 334, 336, 339, 345-346, 349-365, 382, 393, 399, 421-422, 449, 458, 512, 516, 518, 524, 527, 530; krstjanin, 26, 29, 158-159, 165-166, 256, 277, 286; starac, 27, 29, 34, 167, 169, 172-173, 175-179, 277-280, 294-296, 300-307, 309-310, 353
- Butković, Tvrtko, brat gosta Radina, 365
- Carvajal, Juan, kardinal, 51
- Casagrande, Carla*, povjesničarka, 85, 483
- Casamaris, Ivan, de, legat, 89, 232, 369, 392
- Caselli, Giuseppe*, povjesničar, 52, 483
- Cicerina, Vlatko, 176
- Cidilović, Mikoč, 174
- Crijepović, Pribisav, poslanik, 354
- Cutheis, A*, kroničar, 98
- Cvitko, gost, 55, 259
- Cvitko, krstjanin (pataren), 29, 252, 285
- Čemerović Juraj, 175, 192, 304
- Čerjenko, krstjanin, 29, 363
- Čihorići, obitelj, 212
- Čremošnik, Gregor*, povjesničar, 41, 43, 48, 52, 465, 483
- Čučković, Vera*, pravni povjesničar, 154, 380, 382, 483
- Ćiril, sv., slavenski apostol, 36, 399
- Ćirković, Sima*, povjesničar, 8, 19, 24, 30-31, 36-37, 50, 59, 65-66, 74, 81, 83, 85, 87, 96, 109, 111, 114, 116, 118, 121-126, 128, 131-132, 144-145, 152, 154, 164, 168, 172, 174-176, 178-185, 187-192, 194-195, 201, 203, 206-207, 210-211, 214, 218, 221-223, 225, 235, 239-240, 244-247, 249-251, 254, 259, 261, 272, 285, 288, 303-305, 308, 324, 331-332, 334-335, 349, 357, 370, 374, 376, 380-382, 384, 390, 396, 398, 408-409, 411, 413-416, 418, 426-427, 432-434, 437-438, 440, 483-485, 533
- Ćorović, Vladimir*, povjesničar, 19, 59, 94, 107, 109, 158, 163, 247, 334, 374, 486
- Ćošković, Pejo*, povjesničar, 45, 64, 71-72, 74, 83, 92, 97, 99, 101, 105, 108, 125, 134, 136-139, 143, 157, 159-160, 163, 174, 177-178, 181-182, 187, 192, 197, 203-204, 213, 217-218, 223, 233, 239, 249, 255, 259-260, 270, 272, 371, 390, 392, 394, 404, 416-418, 425, 435, 441, 486-487
- Dabiživ, borački knez, 167
- Danica, 515
- Daničić Đuro*, 33-34, 63, 230, 268, 322, 374, 402, 426, 465, 533
- Danilo II, arhiepiskop, 70
- David, mileševski metropolit, 14, 27, 195, 225, 243-244, 307, 363
- Debeljević, Živan, 160
- Dedijer, Jevto*, povjesničar, 270, 487
- Denzinger, Henrik*, 37, 533
- Didodrag, heretik, 410
- Dinić, Mihailo*, povjesničar, 19, 29-31, 33, 64, 87-88, 93, 103, 106-107, 110, 115, 122-124, 126, 128, 132, 134, 136-138, 141-146, 152, 156-184, 187-197, 202-204, 206, 209, 217-218, 220, 234, 239, 241, 248, 252, 254, 256, 261, 271-273, 288, 370, 376, 379, 387, 400-401, 405-407, 413, 416, 421, 426-427, 431, 434-438, 440-443, 451, 465-466, 488-489
- Divac, krstjanin 26, 29, 156

- Długosz, Jan*, kroničar, 90, 466
 Dmitar, krstjanin 26, 29, 155, 161, 296, 297
 Dmitar, starac 26, 29, 158-159, 162, 296-300
 Dobrašin, krstjanin, 136, 230, 308, 442
 Dobrko, heretik 39, 412
 Dobrojević, Vlah, plemić, 40
Dobronić, Lelja, povjesničarka, 15, 489
Döllinger, Ignaz, povjesničar, 100, 237, 466, 489
Dondaine, Antone, povjesničar, 68, 240, 489-490
 Draga, 124, 139, 515
Draganović, Krunoslav, povjesničar, 91, 466, 490
 Dragič, heretik, 410
 Dragič, knez, 156
Dragojlović, Dragoljub, povjesničar, 9, 33, 35-36, 39-40, 49, 70, 86, 93, 110-111, 128, 132, 136, 167-168, 173, 182, 190, 197, 210, 236-237, 244, 247, 253, 256, 260, 265, 270, 326, 373-374, 384, 389, 418, 466, 490-491
 Dragosava, krstjanica 29
 Dragoš, djed, 410
 Dragoš, heretik, 410
 Dražeta, heretik, 410
 Dražilo, heretik, 39, 108, 412
 Draživojevići, vlastela, 212
 Drug, pop, 40, 412
Du Cange Charles du Fresne, filolog, 90, 491
Dučić Ničifor, povjesničar, 492, 111
Dujčev, Ivan, povjesničar, 109, 116, 492
Durand, Ulysse, 97, 204, 417, 470
 Dušan, mladi kralj, 107, 109; car, 109, 472
Dušanić, Sv., 72, 169, 286, 492
Džaja, Srećko M., povjesničar, 69, 70, 96, 99, 213, 218, 260, 493
 Đurađ Branković, 125
 Đurašević, Milašin, 248, 252, 285
Đurđev, Branislav, povjesničar, 493
 Đurđević, Nikola, konavoski knez, 159, 299; poslanik, 160, 172, 416
Đurić, Vojislav J., povjesničar umjetnosti, 33-34, 493
 Eremis (Jeremis), heretik, 391, 410
Eubel, Conrad, povjesničar, 43, 78, 208, 493
 Eugen IV, papa, 18, 20, 43-46, 52, 83, 86, 93, 95, 114, 206-207, 239, 257, 263-264, 487
 Euzebije iz Cezareje, 265
Evans, Artur, arheolog, 38, 60, 493
 Fabijan iz Bača, vikar, 44, 263
 Fantucci, Marko, general Franjevačkog reda, 86
Farlati, Daniel, povjesničar, 44, 46-47, 49, 52, 56, 94, 98-99, 101, 104, 114, 201, 206, 218, 243, 264, 370-371, 392, 425, 466
Fejér Georgius, povjesničar, 25, 26, 52, 74, 77, 79, 98, 104, 466
Fejić, Nenad, povjesničar, 87, 466, 493
Fekeža, Lidije, 493
Fermendžin, Eusebije, povjesničar, 35-36, 41, 43-44, 50, 52, 80, 82, 84, 86, 91, 101, 114, 171, 201, 208, 210-211, 214, 466-467
 Filip Dubrovčanin, franjevački vikar, 209, 487
Filipović Milenko S., povjesničar, 107, 493
Filipović, Nedim, povjesničar, 54, 226, 259, 494
Filipović, Nenad, povjesničar, 494
Fine, John V.A., povjesničar, 26, 35, 68, 70, 97, 112, 132, 137-138, 141, 143-144, 150, 153, 161, 166, 171, 173-174, 176-177, 182, 187, 197, 201-202, 206-210, 212, 218, 220, 223, 234, 240, 244, 247-248, 252-253, 255-256,

- 261-262, 279, 297-298, 301-302, 307, 318, 327-328, 341, 347, 349, 351, 355-359, 380, 390, 409, 411, 413, 416, 440-441, 492, 494-495
- Fraknoi Vilmos*, povjesničar, 42, 51, 101, 105, 467
- Franjo Asiški, utemeljitelj Franjevačkog reda, 241, 500
- Fridrik I. Barbarosa, rimsko-njemački car, 80
- Frolow, A.*, 111, 495
- Gaković, Petar*, povjesničar, 37, 467
- Gavran Ignacije*, polihistor, 209, 532
- Gavrilović, Margit*, 493
- Gazulić, Ivan (Gjin Gazuli), poslanik, 32
- Genadije II, Sholarije, carigradski patrijarh, 53, 70, 111, 200, 420, 471, 492
- Genadije, starac, 288
- Geresdorfer, Vera*, povjesničarka, 89, 495
- Girard, sipontski nadbiskup, 337
- Glušac, Vasa*, povjesničar, 59-60, 107, 109, 133, 232, 247, 265, 281, 316, 319, 372-373, 402, 404, 420, 426, 495-496, 521
- Godin, heretik, 410
- Gojković Radat, kramar, 145
- Gojsav, (Gojsak), krstjanin, 35, 237, 268, 418
- Gojsav, gost, 29, 174-175, 177, 285, 331-335, 345-346, 349
- Gojsić, Ivaniš, poslanik, 161-162, 203
- Gorazd, Metodov učenik, 247
- Gorjanska, Doroteja, bosanska kraljica, 464
- Gorjanski, ugarska vlastela, 77
- Gošić, Nevenka*, 34, 475, 496
- Grabar, Biserka*, 475
- Gradić, Matej, trgovac, 174
- Grahovčić, Mihovil, 482
- Gregorio, franjevac, 85, 509
- Greiderer, V.*, povjesničar, 42-44, 52, 82, 467
- Grgur Čudotvorac, sv., 50
- Grgur VII. papa, 337
- Grgur XI, papa, 41, 76, 372
- Grgur XII, papa, 42, 77, 93
- Grgur, biskup fanski, 509
- Grgur, starac, 296
- Grgur, sv., 517
- Grickat, Irena*, 34, 496
- Grigorovič, V. I.*, 34, 40, 109
- Grković M.*, 247, 496
- Grošić, Fikreta*, 496
- Grubeša, heretik, 40
- Grujić, Radoslav M.*, povjesničar, 34, 36, 63-64, 138, 157-158, 160, 254, 268, 270, 496
- Gučetić, Alviz, poslanik, 358
- Gučetić, Dragoje, 176
- Gučetić, Juraj, poslanik, 176
- Gučetić, Nikola, poslanik, 144, 262
- Gučetić, Vito, dubrovački opunomoćenik, 159, 299
- Gundulić, Benedikt, poslanik, 161, 162
- Gundulić, Ivan*, kroničar, 354, 467, 526
- Gundulić, Jaketa, poslanik, 355
- Gundulić, Marin, poslanik, 135, 160, 189, 416
- Gundulić, Nikola, poslanik, 176
- Gundulić, Paladin, poslanik, 189
- Gundulić, Sabin (Savinja), plemić, 212,
- Hadžibegić, Hamid*, povjesničar, 287, 467
- Hadžijahić, Muhamed*, povjesničar, 212, 214, 221, 232, 247, 252-253, 255-256, 259-260, 335, 385, 391, 393, 395, 399, 406, 497
- Halkokondil (Chalcocondyles), Laonik, povjesničar, 112, 465
- Hamm, Josip*, 33, 497
- Handžić Adem*, povjesničar, 385-386, 399, 497
- Handžić, Mehmed*, povjesničar, 497
- Hanel, J. J.*, 105, 467
- Harduin, Joannis*, povjesničar, 45, 417, 467

- Hasandedić, M. H.*, 253, 498
Hašimbegović, Elma, povjesničarka, 71, 498
Hefele, Josef, 290, 498
 Henrik, sin Fridrika I. Barbarose, , 80
Hercigonja, Eduard, povjesničar književnosti, 138, 498
 Herkul d' Este, ferarski vojvoda, 197
Hertling, Ludwig, povjesničar, 498
 Hlapoje, vjerojatno djed, 410
Hofer, Johannes, povjesničar, 498
Hoffer, Aleksandar, povjesničar, 498
 Horvat, Ivaniš, ban, 77
 Horvat, Pavao, biskup, 77
Horváth, Sandor, povjesničar, 79, 90, 138, 474
 Hoteš, heretik, 40, 412
Hrabak, Bogumil, povjesničar, 138, 174, 176, 498
 Hrabreni, vlastela, 212
 Hrankovići → Krankovići
 Hrebeljanović, Ivaniš, poslanik, 165, 170, 171, 487
 Hrebeljanović, Lazar, srpski knez, 296, 298
 Hrvati, 524
 Hrvatinić, Dragiša Vukčić, knez, 139, 150, 207, 272, 428
 Hrvatinić, Hrvat Stipanić, knez, 315
 Hrvatinić, Hrvoje Vukčić, veliki vojvoda, 35, 42, 77, 79, 105, 122, 125-127, 131-132, 138-139, 149, 150, 207, 268, 389, 413, 430, 437, 501, 506, 524
 Hrvatinić, Ivaniš Dragišić, vojvoda, 417
 Hrvatinić, Juraj Vojsalić, vojvoda, 125, 150, 205, 207-208, 272, 397
 Hrvatinić, Juraj, Dragišić, knez, 417
 Hrvatinić, Marko, Dragišić, knez, 417
 Hrvatinić, Pavao, Dragišić, knez, 417
 Hrvatinić, Petar Vojsalić, vojvoda, 47-48, 209-210
 Hrvatinić, Vojslav Vukčić, 150
 Hrvatinić, Vukoslav, knez, 24, 227, 247, 315, 327, 410
 Hrvatinići, vlastela, 25, 126, 139, 150, 206-208, 211, 272, 381, 397, 417, 419, 428-429, 477, 487
Hüntemann, Ū., 82
 Hunyadi, Ivan, gubernator, 18, 32, 80, 88
 Hus, Jan, reformator, 101, 505, 511
 Hval, krstjanin 33-35, 58, 138, 267-269, 388-389, 397, 401-402, 411-413, 465, 475, 493, 501, 503-504, 510
Ilić, Jordan A., povjesničar, 323, 498
 Inocent III, papa, 41, 89
 Ishaković, Isa-beg, , 473
 Isus, 341
 Ivan Gošić → Ivan Gojšić
 Ivan Korčulanin (Žuvan), franjevački vikar, 43, 207, 272, 397
 Ivan XXI, papa, 43
 Ivan XXIII, papa, 134
 Ivan, dubrovački nadbiskup, 398
 Ivan, heretik, 410
 Ivana, napuljska kraljica 31
Ivanišević, Radmila, povjesničarka umjetnosti, 34, 493
Ivanov, Jordan, povjesničar, 107, 109-111, 237, 390-391, 467, 479
Ivanović, Milan K., povjesničar, 181, 498
Ivić, Aleksa, povjesničar, 126, 160, 254, 499
Jablanović, Ivan, povjesničar, 499
Jagić Vatroslav, jezikoslovac, 33-35, 110, 265, 268, 281, 316, 319, 325, 418, 468, 499
 Jakov Markijski, franjevački propovjednik, 52-53, 85-86, 201, 266-267, 417, 472, 483, 487, 505, 511, 513, 516, 518, 531
Jalimam, Salih, povjesničar, 70-71, 93, 128, 192, 201, 207, 224, 269, 318, 357, 410, 499-500
Janković, Marija, povjesničarka, 19, 500
Jelčić Josip, povjesničar, 29, 31-32, 81, 88, 103, 131, 142, 143, 288, 468

- Jelena Gruba, kraljica, 121
Jelenić, Julijan, povjesničar, 81, 99, 113, 468, 500
Jeremić, Risto, povjesničar, 270, 500
 Jeremija Petko, krstjanin, 39
 Jeremis → Eremis, 391
Jerković, Vera, 475
Jireček, Konstantin, povjesničar, 59, 132, 197, 212, 239, 248, 252, 256, 262, 374, 411, 500
Jorga Nicolae, povjesničar, 29, 33, 48, 135-137, 141, 143-144, 157-160, 162-163, 171, 187, 200, 202, 211-212, 220, 256, 261, 273, 316, 347, 401, 413, 415-416, 426, 434-435, 440-442, 468
 Jovan, kaluđer, 306
Jugie, Martin, povjesničar, 54, 111, 471
 Jugović, Vukman, poslanik, 169, 172-173, 175, 178-179, 181, 187, 189, 277-279, 295, 300-305, 334, 358
 Juraj, krstjanin 29, 166, 170
Jurišić, Hrvatina Gabrijel, povjesničar, 81, 500
 Jurišić, Nikola, izaslanik, 469
 Jurjevići, vlastela, 207, 272, 397
 Justinijan, bizantski car, 483
- Kaboga Marin, poslanik, 31, 133, 143, 358
 Kalikst III., papa, 49, 53, 101, 213
Kamber, Dragutin, povjesničar, 97, 204, 266, 399, 468, 500
Kamberović, Husnija, povjesničar, 8
 Kapistran, Ivan, propovjednik, 18, 53-54, 101, 200, 210-211, 213, 498, 511, 520
 Kašanin, Milan, povjesničar književnosti, 500
Katona, Stjephan, povjesničar, 49, 51, 74, 98, 104, 468
Klaić, Vjekoslav, povjesničar, 59, 162, 323, 500, 501
Klaić, Nada, povjesničarka, 37, 39, 108, 132, 220-221, 223, 253, 262, 399, 468
- Klešić, Pavao, vojvoda, 25, 115, 129, 131-134, 136, 141, 239, 272, 308-309, 373, 376, 381-382, 388, 405, 412-413, 428-433, 435, 437, 439, 442
 Klešić, Petar, vojvoda, 210
 Klešić, Vladislav, vojvoda, 210
 Klešići, vlastela, 131-132, 211
Kniewald, Dragutin, povjesničar, 9, 22, 41, 58-59, 64, 72, 74, 76, 83, 85, 97, 115, 206, 223, 232, 236-237, 243, 249, 264, 266, 282-284, 311-312, 316-317, 319, 324, 330, 341, 346, 366, 368, 371-372, 374-375, 385, 392, 394-395, 398-399, 404, 408, 425-426, 487, 501
 Koller, József, 86, 114, 501
 Koloman, hrvatsko-ugarski kralj, 524
 Konrad, papinski legat, 398
 Konstantin Filozof, biograf, 110
 Kopijarević, Ivan, ljetopisac, 81, 112-113, 519
Korać, Vojislav J., povjesničar, 162-163, 501
 Korog, Filip, 79
 Korog, Stjepan, ban, 79
 Kosača, Katarina, kraljica, 84, 197, 480, 490, 492, 520
 Kosača, Sandalj Hranić, veliki vojvoda, 19, 26, 32, 111-112, 123, 125, 127, 132-134, 136-138, 143-144, 147, 150, 155-163, 165, 167, 169, 173, 181-183, 201, 220, 226, 256, 273, 286-287, 296-302, 306-307, 347-348, 356-357, 387, 401, 416, 426, 434-435, 439-442, 477, 504, 514
 Kosača, Stjepan Vukčić, vojvoda, 48, 163, 165-170, 172-179, 277-279, 295, 301-306, 332, 334-335, 349, 436; herceg, 14, 18-19, 26-27, 31, 48, 51, 53, 70, 81, 84, 94, 96, 100, 102-103, 111-113, 128, 154, 176, 178, 180-192, 194-195, 211, 213, 223, 225, 234, 243-244, 252-253, 258, 300, 306, 309, 322, 350-353, 356-363, 368, 380-382,

- 402, 420-421, 432-433, 483, 500
 Kosača, Stjepan, sin hercegov, 195
 Kosača, Vladislav, sin hercegov, 128, 154, 169, 173, 184-187, 189-190, 195, 301, 358, 360, 381-382, 420, 433
 Kosača, Vlatko, sin hercega Stjepana, 169, 173, 184-185, 187, 189-190, 194-195, 301, 359; herceg, 197, 362
 Kosača, Vuk Hranić, knez, 434
 Kosača, Vukac Hranić, knez, 144, 346-347
 Kosače, 125-126, 150-151, 153, 165-169, 172, 180, 199-200, 231, 251, 254-255, 273, 280, 294, 307, 310, 345-346, 349, 351, 358, 361-362, 382, 433, 477, 510
 Kosanović, Sava, 39, 40, 107, 108, 109, 412, 501
 Kosović, Petar; povjesničar, 157-158, 160, 254, 501
 Kotromanić, Stjepan II., ban, 24, 40, 65, 107, 109, 227, 233, 235, 247, 315, 327, 365, 408, 410
 Kotromanić, Stjepan Ostoja, kralj, 24-25, 31, 46, 122-123, 127, 129, 131-136, 140-141, 143, 261, 273, 294, 308, 318, 341, 377, 381-382, 388, 428-433, 437-439, 524
 Kotromanić, Stjepan Ostojić, kralj, 135
 Kotromanić, Stjepan Tomaš, bosanski kralj, 14, 25, 35, 45-49, 51, 54, 70, 81, 83, 85, 95, 98-99, 101, 112, 114, 139, 146, 179, 191-192, 205-206, 208-210, 212-214, 255, 268, 272, 301, 336, 361, 397-398, 417-423, 425, 428, 486
 Kotromanić, Stjepan Tomašević, kralj, 98, 200, 260; despot, 212
 Kotromanić, Tvrtko I, bosanski kralj, 11, 13, 18, 20, 36, 121, 153, 379, 486, 525; ban, 19, 67, 379-381, 522
 Kotromanić, Tvrtko II, Tvrtković, bosanski kralj, 12, 14, 25, 32, 52-53, 93, 97-98, 122, 127, 131, 135, 143-144, 157, 160-162, 164, 200-205, 210, 234, 242-244, 309, 370, 401, 415, 417, 428-429, 436, 440-442, 449, 457, 531
 Kotromanić, Vladislav, knez, 227
 Kotromanići, dinastija, 17, 67, 85, 115, 132, 146, 151, 212, 244
 Kotruljević, Benko, 222, 501, 530
 Kotruljić, Benko → Kotruljević, Benko
 Kovačević Kojić, Desanka, povjesničarka, 19, 163, 226, 248, 252, 256, 502
 Kovačević, Božidar, 501-502
 Kovačević, Ljuba, povjesničar, 111, 124-125, 421, 502-503
 Krač, heretik, 410
 Krajinović, J., 38, 503
 Kranković, Blaž, trgovac, 302-303
 Kranković, Franko, trgovac, 179, 302-303
 Kranković, Jakob, trgovac, 179, 302-303
 Kranković, Natal, trgovac, 179, 302-303
 Krankovići, 334, 525
 Krčelić Baltazar Adam, povjesničar, 25-26, 202, 406, 415, 429, 503
 Krekić, Bariša, povjesničar, 184, 298, 503
 Krist, 9, 16, 36, 75, 77, 84, 92, 94, 101, 111, 192, 213, 232, 265, 319, 383-385, 399, 406, 453, 471, 473, 498, 516
 Kristoforović, Rusko, bilježnik, 230
 Kromirjanin, Stanko, krstjanin i dijak, 34, 309
 Kučinić, Juraj, pataren, 51, 95
 Kudeljinović, Pripčin, 197
 Kujundžić → Basler Đuro
 Kukleč, heretik, 410
 Kukuljević Sakcinski Ivan, povjesničar, 74, 468
 Kulin, bosanski ban, 56, 61, 65, 73, 89, 104, 232-233, 286, 409, 464, 485, 512, 527
 Kulišić, Špiro, etnolog, 107, 503
 Kuna Herta, povjesničarka književnosti, 33-34, 236, 475, 503-504
 Kupusović, Amina, orjentalist, 504
 Kuripešić, Benedikt, putopisac, 469
 Kurtović, Esad, povjesničar, 155, 159,

- 164, 169, 298, 504
- Ladány, Toma, de, egerski biskup, 78
- Ladislav III, hrvatsko-ugarski kralj, 524
- Ladislav Napuljski, hrvatsko-ugarski kralj, 105, 125
- Ladislav, požeški župan, 86, 114
- Lamberg, Josef, izaslanik, 469
- Lambert Malcolm*, povjesničar, 37, 214, 224, 247, 342, 505
- Lasić, Dionizije*, povjesničar, 201, 417, 505
- Lastrić, Filip*, ljetopisac, 112
- Lašvanin Nikola*, ljetopisac, 112, 113, 209, 270, 469
- Lazarević, Jelena, žena hercega Stjepana, 154, 184, 186, 252, 295, 360, 382, 420
- Lazarević, Stefan, despot, 19, 40, 109, 126
- Leger, Louis*, povjesničar, 505
- Lepčin, heretik, 40
- Loos, Milan*, povjesničar, 37, 59, 66-67, 92, 110-111, 132, 182, 190, 195, 220, 223, 239, 244, 247, 256, 261, 324, 355-357, 374, 505
- Lopez Martinez, Nicolas*, povjesničar, 58, 505
- Lovrenović, Dubravko*, povjesničar, 77-79, 105, 125, 135, 137, 505-506
- Lubin, heretik, 410
- Lucić → Lučić Ivan
- Lucini, Giovanni Battista*, povjesničar, 85
- Lučić, Ivan*, povjesničar, 79, 469
- Lučić, Josip*, povjesničar, 506
- Ludovik I, hrvatsko-ugarski kralj, 80
- Lukarević Bare, 197
- Lukarević, Jakov*, kroničar, 218, 370, 469
- Lukinović, Andrija*, povjesničar, 77, 469
- Ljubić, Šime*, povjesničar, 123, 137, 241, 273, 360, 434, 469
- Mahnken, Irmgard*, povjesničarka, 212, 507
- Maksimović Jovanka*, povjesničarka umjetnosti, 33, 507
- Maliković, Dragi*, 126, 162, 254, 507
- Mandić Dominik*, povjesničar, 33, 35-37, 39, 41-42, 44, 47, 52, 59, 65, 69, 81, 84-86, 93, 115, 144, 150, 201, 206-211, 214, 220, 223, 236-238, 242, 247-248, 250, 252-253, 255-256, 258-264, 267, 279, 282-283, 307, 310-312, 314, 326-329, 347-348, 365, 372, 374-375, 383-384, 394, 398-399, 404, 408, 411, 413-419, 422, 424-425, 440, 469, 507-508, 518
- Manes → Mani
- Mani (Manes), utemeljitelj manihejstva, 92, 385
- Manselli, Raoul*, povjesničar, 508
- Mara, kraljica bosanska, 212
- Marčinkušić, Nikola → Lašvanin, Nikola
- Marević, Jozo*, klasični filolog, 275, 533
- Marija, majka Isusova, 90
- Marin, kustod, 209
- Marinić, Dobrko, 306
- Marjanović, Milan*, 409, 508
- Marjanović-Dušanić, Smilja*, povjesničarka, 411, 469
- Marko Bolonjski → Fantucci Marko
- Marko iz Vasiljeva Polja → *Vasiljević, Marko*, ljetopisac
- Marko, biskup heretičke crkve u Lombardiji, 240
- Marković, Pavao, poslanik, 354
- Marténe, Edmond*, povjesničar, 97, 204, 417, 470
- Martin V., papa, 25, 42-43, 203
- Masarechi, Petar, apostolski vizitator, 91, 466, 490
- Maštrović, Pavao, pobunjenik, 131
- Matanić, Atanazije*, povjesničar, 85, 201, 267, 417, 508
- Matasović, Josip*, povjesničar, 51, 96, 204, 213, 250, 262, 336, 508
- Matej, brat Aristodijev, 409
- Matija de San Miniata, 105

- Matija Korvin, hrvatsko-ugarski kralj, 51, 101, 467
- Matković, Petar*, povjesničar, 33, 508
- Mazalić, Đoko*, povjesničar, 256, 508
- Mažuranić, Vladimir*, povjesničar, 533
- Mehmed II. Osvajač, sultan, 92
- Menčetić, Damjen, knez dubrovački, 175
- Mercati, Giovanni*, povjesničar, 260, 470
- Mesnovići, vlastela, 478
- Metod, slavenski apostol, 232, 247, 399, 496
- Mihael, gospodin, 195
- Mihaljčić Rade*, povjesničar, 8, 221, 508, 533
- Mihovil Arkandeo, 92, 176, 265
- Mijaša, gost, 158, 345-348
- Mijatović, Anđelko*, povjesničar, 509
- Mijušković, Jovanka*, povjesničarka, 122, 124-125, 158-159, 509
- Miklošič Franc*, filolog, 25-27, 29, 33, 35, 37, 57, 122, 125, 139, 150, 154, 156-158, 160, 164-165, 169-171, 173, 179, 184-185, 188, 190, 201, 205-207, 209, 220, 232, 234-235, 256-257, 271-272, 275, 277-278, 287, 289, 297-298, 300-303, 306-308, 314, 316-317, 321, 348-349, 353, 357, 360, 363, 367, 373, 377-378, 381-382, 389, 397, 402, 417, 420, 425, 428, 433, 470, 533
- Mikulić, Planinka*, povjesničarka umjetnosti, 509
- Milaković, Matija, 241
- Milano, Ilarino, da*, povjesničar, 85, 509
- Milatovići, vlastela, 211
- Miletić Maja*, povjesničarka, 65, 110-112, 220, 223, 233, 239, 242, 244, 247, 249, 253, 270, 284, 314, 318, 326, 329-331, 337, 341-342, 344, 509
- Miletić, Nada*, povjesničarka, 400, 509
- Milisava, krstjanica, 262
- Milobar, Fran*, povjesničar, 59, 61, 247, 509
- Miloje, djed, 25, 139, 206, 208, 272, 308, 397, 417-419, 422-423, 428-429, 448, 451, 457
- Milorad, gost, 38, 340
- Milorad, pataren, 29, 70, 145-146, 248, 284-285, 328-329
- Miloradić, Stipan, kramar, 145
- Miloradovići-Hrabreni, vlastela, 212, 482
- Miltenovići, vlastela, 123
- Milutin Crničanin, gost, 38, 65, 254, 270, 293, 327, 336-337, 340, 342-344, 346, 423, 516
- Milutin, srpski kralj, 411, 414, 469
- Miljković, Ema*, povjesničarka, 259, 510
- Mirohna, djed, 25-26, 67, 202, 308, 406-407, 413-418, 422, 428-429, 448, 457
- Miroslav, djed, 410-411, 414
- Mišić, Siniša*, povjesničar, 125, 510
- Mišljen, gost, 38, 65, 253, 317-318, 327, 340-342
- Mišljen, starac, 136, 230, 294, 308, 373, 376, 442
- Mošin, Vladimir*, filolog i povjesničar, 39-40, 108-109, 410, 412-413, 470, 510
- Mrnavić Ivan 25, 429
- Mrnavić Ivan Tomko*, povjesničar, 25, 415, 464
- Muržić, Bogdan, poslanik, 157
- Mušeta Aščerić, Vesna*, povjesničarka, 54
- Nagnanović Bernardin*, ljetopisac, 99, 112
- Nazor, Anica*, 475
- Nedić, Franjo Cvjetko* (Franciscus Florianus), povjesničar, 42-44, 47-48, 50, 52, 82, 84, 94, 114, 206, 243, 264, 425, 470
- Nelipac, heretik 40
- Nelipčić, Jelena, kraljica, 135, 506; žena Hrvojeva, 139, 506
- Nemanjić, Vukan, kralj »Dalmacije i Dukle«, 73
- Nenković, Stjepan, 176-177
- Nestorije, carigradski patrijarh, 90
- Niceta (Niquinta), bogumilski biskup, 240

- Nikandar Jerusalimac, starac, 286-287, 306
- Nikodim, himnograf, 513
- Nikodim, starac, 288
- Nikola Trevižanin, termopilski biskup, 96
- Nikola Trogiraniin, franjevac, 46, 86
- Nikola V., papa, 32, 47-49, 81, 84, 94-95, 100, 102, 208-211, 239, 243
- Nikola, modruški biskup, 70, 99, 260, 470
- Nikolajević, Ivanka*, povjesničarka umjetnosti, 33, 510
- Nikolići, vlastela, 123, 124, 211,
- Nilević, Boris*, povjesničar, 124, 256, 289, 307, 349, 510
- Ninoslav, ban, 407, 499
- Norden, Walter*, povjesničar, 80, 511
- Novaković, Stojan*, povjesničar, 25, 139, 265, 272, 381, 417, 428, 470
- Novotný, Vaclav*, povjesničar, 101, 511
- Obicen, pataren, 70, 248, 252, 284-285, 329
- Obolenski, Dmitri*, povjesničar, 390, 511
- Obrćan, Radivoj, carinik, 176
- Očchouich, poslanik 134
- Okiç, Tayyib M.*, povjesničar, 54-55, 81, 115, 214, 253, 258-260, 338, 406, 422, 511
- Opanković, Beloš, 40
- Opanković, Vlah, plemić, 40
- Opravda, Radič, poslanik, 354
- Orbini, Mavro*, povjesničar, 46, 98, 218, 247, 262, 370, 396, 470, 484
- Oreb, Marin*, povjesničar, 81, 511
- Ostoja → Kotromanić Stjepan Ostoja
- Ostoja, dijak, 165
- Ostoja, krstjanin, 38, 338
- Ostojić (Ostoides), Mihovil, 99
- Ostojić, Ivan*, povjesničar, 212, 222, 291-292, 511
- Ostojić, poslanik, 438
- Ostojić, Radivoj, brat kralja Tomaša, 209
- Ostrogorski, Georgij*, povjesničar, 90, 511
- Pandžić, Bazilije*, povjesničar, 91-92, 96, 201, 470, 511, 515
- Paštrović Ostoja, poslanik, 157
- Paštrović, Aleksa, knez, 156, 224, 364, 518
- Paštrović, Radič, 248, 252
- Patschovsky, Alexander*, povjesničar, 482
- Pava, sestra gosta Radina, 365
- Pavao Dalmatinac, teološki pisac, 85, 115, 266, 399, 473
- Pavao II, papa, 197
- Pavao iz Samosate, antiohijski biskup, 35
- Pavao, apostol, 60-61, 232, 282, 342
- Pavić, Armin*, povjesničar, 222, 290-292, 296, 320, 470
- Pavić, Emerik*, povjesničar, 210, 511
- Pavlović Augustin*, povjesničar, 54, 111, 421, 512
- Pavlović Nikola, knez, 26, 221, 277, 288-289, 307, 310, 316, 321, 348, 373, 377, 510
- Pavlović Petar, vojvoda, 26, 138, 221, 277, 288-289, 307, 310-311, 316, 321, 348, 373, 377, 510, 526
- Pavlović, Ivaniš, vojvoda, 48, 84, 94, 124, 211, 221, 256, 51
- Pavlović, Milivoj*, filolog, 34, 512
- Pavlović, Pavao (Paulo de Paulo), ljetopisac, 474
- Pavlović, Radoslav, vojvoda, 26, 31-32, 103, 135, 156-162, 164-175, 200-201, 203-204, 219-221, 254-256, 278, 288, 297-298, 307, 309, 346-348, 373, 416, 434-436, 441-442, 486, 499
- Pavlovići, vlastela, 124-126, 135, 150-151, 153, 163, 165-169, 171-172, 199-200, 231, 251, 255-256, 258, 273, 280, 294, 308, 316, 334, 345, 348-349, 351, 377-378, 510
- Peričić, Vukota, krstjanin, 259
- Perojević, Marko*, povjesničar, 25, 513
- Pervan, Miroľjub*, povjesničar, 512
- Petar Donat, padovanski biskup, 97
- Petar iz Mila, franjevac 51

- Petar Kapadokijski, dedec sredečki, 390
 Petar, sv. , 265, 399-400, 445, 453
Petit, Louis, povjesničar, 54, 111, 471
Petranović, Božidar, povjesničar, 57, 59, 80, 247, 280, 323, 331, 369, 383-384, 391, 402, 512, 514, 521
Petrović, Leo, povjesničar, 37, 62-63, 135, 137, 206, 222, 242-243, 247-248, 252-253, 255, 261-264, 276, 290, 296, 319-320, 327, 341, 395-398, 400, 404, 411, 414, 416, 419, 432, 439-440, 512
Petrović, Miodrag M., povjesničar, 110-111, 512
 Petrucci, franjevac iz Peruge, 134
Picciafuoco, Umberto, povjesničar, 201, 417, 513
 Piccolomini, Enea Silvio → Pio II.
Pilar, Ivo, povjesničar, 59, 247, 513
Pio II., papa, 41, 49-51, 84, 93, 95-99, 101, 154, 192, 200, 213, 250, 262-263, 335-336, 471
 Pleton, Georgios Gemistos, filozof, 471
 Pohvalić, Pribisav, 155, 296, 298
 Popović, Cvetko, 513
 Popović, Ratko, sin presbitera, 138
Popruženko, Mihail Georgijevič, filolog, 390, 471
Pou y Marti, José Maria, povjesničar, 82
 Povržen, vjerojatno djed, 410-411
Pray, György, povjesničar, 98, 471
 Pribilović, Milaš, trgovac, 175, 331
 Pribilović, Ostoja, optuženik, 177
 Pribilović, Radenko, 174
 Pribilović, Radoje, optuženik, 177
 Pribilović, Tasovac, kramar, 145
 Pribilović, Vitko, utamničnik, 362
 Pribisalić, Radič, 167-168, 300
 Pribisav, gost, 55, 259
 Pribisav, optuženik, 331
 Pribislav, brat Radosavov, 175
 Prijezda, heretik, 40
 Priljubović, Radivoj, gost, 29, 224, 254, 271, 364
 Prinić, Andrija, dubrovački trgovac, 175, 332
 Prinić, Branko, 380
 Pripčić, Radonja, 298
 Pripčić, Radovan, poslanik, 158
 Pripčić, Rajko, kapetan, 168
 Pripković, Tvtko, krstjanin, prepisivač, 268, 269-271
 Prljincević A., profesor, 473
Proaño Gil, Vicente, povjesničar, 58, 505
 Prodanelo, Marin, dubrovački opunomoćenik, 159, 299
 Prodanelo, Teodor, dubrovački trgovac, 145, 252
Prohaska, Dragutin, povjesničar književnosti, 96, 268, 309, 318, 513
Pucić, Medo, povjesničar, 25-27, 29, 31, 57, 132, 134, 136, 143, 156-159, 167, 205, 230, 242, 244, 248, 252, 261, 271, 373, 376, 382, 387, 412, 429-431, 439, 442, 471
 Pucić, Nikola poslanik 31, 133, 143
Quaresmio, Fracisco, teolog, 45, 471
Rački, Franjo, povjesničar, 33, 35, 49, 57-58, 76, 79, 85, 89, 97, 100, 115, 125, 185, 201, 206-207, 232, 234, 236, 247, 266, 268, 279, 281, 307, 323, 369, 371, 374, 383, 389, 392-393, 395, 399, 402, 404-405, 411, 418, 425, 451, 471, 514
 Rada (Alegrina), robinja, 87
 Radak, krstjanin, 136, 230, 308, 442
 Radak, manihejac, 99
 Radašin, krstjanin, 29, 38-39, 166-171, 177
 Radašin, Lisić, seljak, 174, 318
 Radašin, starac 29
 Radelja, krstjanin 29, 176, 277-278
 Radič, krstjanin 29, 364
 Radič, plemić, 50
 Radin, presbiter sclavus, 138
 Radin, starac 29, 34, 309
 Radinović Pavao, knez, 26, 122, 125,

- 133-134, 136, 147, 155, 165, 261,
273, 514, 526
- Radisav, krstjanin 29, 197, 248, 252, 285
- Radišić, Pavao, pobunjenik, 31, 131, 261
- Radišići, vlastela, 131-132
- Radivoj, dijak, 302-303
- Radivoj, krstjanin, 259
- Radivojević, Vuk, gost, 29, 224, 254,
272, 364
- Radivojevići (Vlatkovići), vlastela, 123-
125, 127, 211
- Radohna, krstjanin, 233
- Radohna, starac, 167-168, 300
- Radojičić, Nikola*, povjesničar, 80, 87,
109, 112, 226, 277, 472, 514
- Radojičić, Svetozar*, povjesničar
umjetnosti, 212, 514
- Radoje, djed, 380
- Radoje, vjerojatno djed, 410
- Radojičić, Đorđe Spase*, povjesničar
književnosti, 34-35, 240, 380, 408,
410, 514
- Radojko, pataren, 145, 248, 284-285,
328-329
- Radojković, Cvitko, krstjanin, 197, 365
- Radojković, Paoko, 174
- Radomir, djed, 13, 25, 35, 129, 132-133,
136, 155, 230-231, 248, 252, 271,
294, 308, 318, 341, 363, 373, 376-
377, 381-382, 387-389, 391, 395, 398,
401-402, 405-407, 410-414, 422, 428-
432, 435, 438-439, 442, 448, 457
- Radomir, heretik, 39, 108
- Radomir, starac, 227, 286, 315
- Radonić, Jovan*, povjesničar, 32, 88, 122,
125-126, 155-156, 472, 514
- Radonja, gost, 259
- Radonja, krstjanin 29
- Radonja, starac, 298, 309
- Radosalić, Vučihna, poslanik, 170, 171
- Radosav, brat Pribislavov, 175
- Radosav, krstjanin 33-35, 64, 136, 230,
235-237 268, 308, 418-420, 442, 503,
524
- Radosav, optuženik, 332
- Radosav, starac »unuk«, 29, 277, 307-
308, 310-311, 321, 348, 373, 378
- Radosava, mati Grubišina, 40
- Radosim, heretik 39, 412
- Radoslav, djed, 315, 366, 404-405, 408,
410
- Radoslav, gost, 227, 247-248, 252, 315,
327, 366, 404, 411, 447, 455
- Radošević, Stjepan, biskup, 201
- Radovac, krstjanin 26, 29
- Radovan, vjerojatno djed, 410
- Radunović, Vukša, 177
- Rafail, starac, 288
- Rajko, zapovjednik, 163
- Rajković, Stjepan, vlastelin, 67, 379-380,
522
- Rajner Sacchoni, protuheretički pisac,
104, 237, 282, 312, 324
- Ralski, Ivan, kapetan, 77
- Ranjina, Lovro, poslanik, 356
- Ranjina, Vlah, poslanik, 180
- Rastić, Junije*, kroničar, 133, 212, 472
- Rastić, Marin, poslanik, 188
- Rastić, Miho, poslanik, 142
- Rastić, Nikola, poslanik, 161-162
- Rastić, Paskoje, poslanik, 135, 143
- Rastina, gost, 39, 412
- Rastudije, »bosanski«, 35, 39, 64-66, 68,
108, 380, 408-410, 412, 414, 494
- Raškoje (Ratkoje), gost, 340, 344
- Ratko, djed, 268, 410, 418-422, 448, 457
- Ratko, krstjanin, 136, 230, 308, 442
- Ratko, presbiter, 525
- Raynaldi, Odorico*, povjesničar, 42, 45-
46, 48-49, 51, 82-84, 93-95, 98, 101,
104, 211, 239, 243, 418, 472
- Rengejo, Ivan*, povjesničar, 424, 514-515
- Resa, 515
- Restoje Milohna, kancelar, 48, 210
- Righi, Antonio, biskup, 91
- Ristorio, Ivan, franjevac, 41
- Rode, Bonaventura, povjesničar, 52, 472
- Rugica, Radič, pregovarač, 353

- Rugica, Radoje, 174, 318
Runciman Steven, povjesničar, 104, 111, 515
Rupčić, Bonicije, povjesničar, 41, 76, 515
 Rucinio, Deodat, a, franjevac, 41
Ruvarac, Ilarion, povjesničar, 59, 107, 124, 135, 139, 515
Ružičić, Nikanor, 39-40 108-109, 412, 472
 Ružir (Ruzerio), 188
- Sadnik, Linda*, povjesničarka, 342, 515
 Salutatis, Colucio, de, 105
Sanić, Mario, 400, 516
 Sanković, Beljak, 122
 Sanković, Radič, 122, 125
 Sanković, Vukašin, knez, 179, 301-303, 334
 Sankovići, 123-124, 211-212
 Santići, vlastela, 211
 Sava, sv. , 512
Schmaus, Aloys, povjesničar književnosti, 64-65, 92, 223, 365, 385, 394-395, 408, 516
Schmidt Carl, povjesničar, 56, 89, 100, 104, 389, 516
 Semković, Grgur, 208
 Semković, Sladoje, 48, 208
 Semković, Ulrik, 208
 Semkovići, vlastela, 211
 Seoničanin Radin, gost, 29, 220, 224, 253, 364
Sergejevski, Dimitrije, povjesničar, 337, 515
Sgattoni, Marino, povjesničar, 201, 417, 472, 516
Sideridès, Xenophon, povjesničar, 54, 111, 471
 Sigismund Luksemburgovac, hrvatsko-ugarski kralj, 30, 42, 53, 77-79, 88, 93, 103, 121, 126, 138-139, 142
 Sigismund, Tudušić, 91
 Silković, Radivoj, pataren, 177
 Silković, Radoslav, 167-168, 302
- Simeon, solunski arhiepiskop, 111, 139, 473
 Simon Mag, vrač, 89
Skarić, Vladislav, povjesničar, 111-112, 270, 343, 516
Skok, Petar, lingvist, 89, 106, 110, 314, 326, 516, 533
 Slavičić, Milić, svjedok, 177
Smičiklas, Tadija, povjesničar, 57, 74, 89, 104, 264, 392, 404, 472, 516
Solovjev, Aleksandar V., povjesničar, 19, 22, 24, 27, 33-34, 36-37, 39-40, 50, 59, 63-64, 66, 93, 100, 107-110, 112, 135, 166, 179, 182, 190, 202, 220, 223, 227, 236-237, 240, 244, 247, 253, 261-262, 265, 268, 278-279, 301-302, 326, 338, 341, 351, 355-357, 365, 384-385, 391, 398-400, 408-409, 411-412, 420, 423-424, 472, 516-518
Somigli, T., povjesničar, 201, 518
 Sorkočević, Vlaho, dubrovački knez, 230
Sparavalo, Ljubo, povjesničar, 156, 518
Speranskij, Mihail N., povjesničar književnosti, 34, 36, 326, 384, 472, 518
Spremić, Momčilo, povjesničar, 125, 213, 519
Sprömborg, Heinrich, povjesničar, 530
 Stanić, poslanik, 438
 Stanihna, poslanik 134
 Stefan Dečanski, kralj, 109
 Stipanić, Grgur, 24
 Stipašinović, Paoko, srebrenički knez, 176
Stipišić Jakov, paleograf, 337, 473
 Stjepan de Gliricis → Stjepan de Tergestis
 Stjepan de Tergestis, franjevački vikar, 201
 Stjepan, franjevac, poslanik, 135, 200
 Stjepković, Radič, 180
 Stogšin, heretik, 40
 Stojan, krstjanin, 136, 230, 308, 442
Stojanović, Ljubomir, povjesničar, 25-27,

- 29, 33-35, 37, 39-40, 107-109, 122, 132, 136, 138, 154-160, 164-165, 167, 169-171, 173, 179, 185, 188, 190, 195, 201, 205, 220-221, 223, 230-231, 234-235, 240-242, 248, 252, 254, 256-257, 262-263, 265-266, 268, 270-271, 309, 368, 373, 376-378, 380-382, 387, 389, 399, 402, 405, 410, 412, 420, 425, 429-431, 433, 437, 439, 442, 473
- Stojković Ivan, dominikanac, 20, 32, 88, 101, 204, 217-218, 239, 241-242, 244, 369-371, 387, 416
- Stojsava, »mlajša«, krstjanica, 364
- Stražemanac → Kopijarević, Ivan
- Stričević, *Dorđe*, povjesničar umjetnosti, 409, 519
- Strohal, *I.*, 105, 473
- Strohal, *Rudolf*, povjesničar, 106, 519
- Sučeska, *Avdo*, povjesničar, 519
- Suhačić, *Vukašin*, poslanik, 168
- Šabanović, *Hazim*, povjesničar, 406-407, 473, 519
- Šamšalović, *Miljen*, 337, 473
- Šanjek, *Franjo*, povjesničar, 33, 37, 39-41, 54, 58-59, 65, 69, 71, 76, 85, 89, 96-97, 104-105, 107-108, 111, 115, 192, 206, 213, 220, 223-224, 230, 234, 236, 247, 249, 251, 253, 262, 265-267, 279, 282-283, 307, 311, 336, 340-343, 349, 366, 394-395, 398-399, 421, 473-474, 519-520
- Šidak, *Jaroslav*, povjesničar, 19, 26, 33-34, 37, 40, 42, 47, 59-63, 67-69, 72, 76, 80, 83, 91-92, 96, 104, 107, 110-112, 114, 116-117, 135-137, 141, 144, 161, 166-167, 195, 201-204, 206, 220-221, 223, 230, 233, 239-242, 244-247, 254, 259-262, 265-266, 270, 276, 279, 282, 284, 288-291, 300, 307, 311-312, 317, 323-324, 326, 328, 330-331, 335, 338, 349, 357, 365-366, 372-375, 377, 379-380, 383-385, 387, 391, 394-399, 401, 403-404, 406, 410-413, 415, 419-420, 424-425, 427-429, 439-441, 443, 451, 480, 521-524
- Šiglica, *Radoje*, poslanik, 182, 357
- Šimun, sv., 139
- Šišić, *Ferdo*, povjesničar, 42, 59, 77, 79, 105, 125, 131, 138-139, 383, 405, 474, 524
- Škrivanić, *Gavro*, povjesničar, 87, 524
- Štefanić, *V.*, 33, 34, 106, 474, 524
- Šunjić, *Marko*, povjesničar, 36, 114, 190, 213, 350, 422, 434, 524
- Šurmin, *Đuro*, povjesničar, 379-380, 474
- Tadej Božić, dubrovčanin, 196
- Tadić, *Jorjo*, povjesničar, 197, 525
- Taranovski, *Teodor*, povjesničar prava, 80, 87, 226, 525
- Tardisalić, *Juraj*, 212
- Tasinović, *Radič*, 380
- Tasovčići, vlastela, 212
- Tavelić, *Nikola*, franjevac, 41, 469
- Teobald, rouenski nadbiskup, 398
- Teodor, arhidakon, 137, 273
- Teodosije, pop, 306
- Teofilakt, carigradski patrijarh, 93
- Terezija Avilska, sv., 516
- Tezalović, *Brailo*, knez, 157-158, 167, 531
- Thallóczy, *Lajos*, povjesničar, 24-25, 29, 31-32, 54, 78-79, 81, 88, 90, 96, 103, 131, 138, 142-143, 203, 223, 227, 235, 247, 288, 315, 327, 365, 404, 408, 468, 474, 525
- Theiner, *Augustin*, povjesničar, 41, 44, 46-51, 74, 76, 81-84, 89, 93-95, 98, 100-101, 104, 209-210, 263-264, 392, 474-475
- Tihoradić, *Divoš*, 268, 478, 493
- Timotej, dubrovački nadbiskup, 197
- Tišemir, heretik, 410
- Tit, učenik apostola Pavla, 61, 236
- Tolko, heretik, 39, 108
- Toma Arhidakon, kroničar, 409, 475

- Tomaš Bartol, navodni protupapa, 65, 398
Tomić Sima, povjesničar, 59, 525
 Tomiš, heretik, 410
 Tommasini, Toma, hvarski biskup i legat, 46-49, 52-53, 84, 94-95, 97, 114, 184, 200-201, 204, 206, 209-211, 213, 239, 243, 417, 425
 Torquemada, Juan, de, kardinal, 58, 97, 204, 266, 399, 468
Tošić, Đuro, povjesničar, 122, 124, 127, 136, 156, 179, 181, 525-526
Truhelka, Ćiro, povjesničar, 29-30, 36-37, 59-61, 124, 158-159, 162, 165-166, 169-170, 173, 175, 179, 181-182, 187, 190-191, 197, 206-207, 220-224, 230, 233, 235, 241, 254, 262-263, 265-266, 272, 278-279, 293, 298, 301-302, 304, 306, 309-310, 338, 342, 351, 353, 355-357, 364-365, 372, 383, 399, 416, 435, 441, 475, 527-528
 Tudrović, Rusko, 197, 248, 252
 Tumurlić, Vlatko, krstjanin, 26, 29, 105, 133-134, 136, 138, 143, 157-160, 163, 220, 255-256, 261, 273, 299, 347, 438, 487
 Tvrdisav, krstjanin 27, 29, 196, 363
 TvrDOSalić, Vukac, 176
 Tvrdoš, heretik, 39, 108
 Tvrdoš, pop, 39, 412
 Tvrtko, heretik, 39, 108, 412
 Tvrtko, nećak gosta Radina, 196
 Tvrtković, Stojšav, pataren, 51, 95
 Urban VI, papa, 43, 93
 Uroš II, srpski kralj, 70
 Uroš III, srpski kralj, 484
 Usretić Mileta, kramar, 145
Vajs, Josip, 510, 523
 Vardić, Radovan, knez, 159, 169, 178, 180, 186-187, 277, 279, 297, 299-302, 356
Vasić, Milan, povjesničar, 528
Vasiljević, Marko, ljetopisac, 270
Vego, Marko, povjesničar, 24-25, 38-39, 59, 61, 91-92, 171, 212, 233, 250, 253-254, 270, 318, 327, 336-338, 340-342, 373, 475, 528-529
 Venanzio da Fabriano, franjevac i biograf, 201, 472, 505, 516, 518
 Veseoko, krstjanin 29, 163
 Veseoković, Maroje, dubrovački trgovac, 309
Vidović, Drago, 337, 529
 Vinarić, Radoje, 483
Vinaver, Vuk, povjesničar, 529
 Vitezović, Pavao Ritter, povjesničar, 113, 529
 Vitold, veliki litavski knez, 135
 Vjenčinić, Radmilo, pataren, 51, 95
 Vladislav, Gramatik, 513
 Vladislav, krstjanin, 338
 Vlađevići, vlastela, 212
 Vlatković, Ivaniš, vojvoda, 184, 191, 194, 359
 Vlatkovići, vlastela, 123-124, 488
 Voihna, heretik, 40
 Vojača, žena kralja Stjepana Ostoje, 46
 Vojsalići, vlastela, 211
 Volčić, Ivan, poslanik, 176-177
 Vragolović, Vukac, 174, 318
Vrana, Vladimir, 33-34, 63, 138, 236, 268, 309, 418, 529
Vrankić, Petar, 530
 Vražinić, Pavao, osmanski zarobljenik, 197, 362
Vučetić, A., 475
 Vučko, krstjanin, 227, 315
 Vučko, starac, 286
Vujić, M. V. povjesničar, 222, 530
 Vukašin, dvorski knez, 167-168, 300
 Vukašin, knez, 159, 220
 Vukava, krstjanica, 261, 364
 Vukava, krstjanica, mlajša, 261-262, 364
 Vukčić, Baran, 123
 Vukčić, Juraj, 123
 Vukčić, Vukašin, 123
 Vukić, otac Grubešin, 40

- Vukna, sestra gosta Radina, 262, 364
 Vukosav, krstjanin 29, 174
 Vukotić Pribisav, komornik, 195, 223, 355, 363, 484
 Vuković, Sladoje, osmanski zarobljenik, 196, 362
 Vukšić, Radašin, krstjanin, 26, 29, 171
- Wadding, Luka*, ljetopisac, 41-45, 47, 49-50, 52-53, 81-82, 86, 95, 98, 114, 135, 208, 210-211, 213, 263, 475
Wenzel, Marian, 89, 336, 338, 530
Werner, Ernst, povjesničar, 100, 530
Wild Georg, 338, 342, 530
Windecke, Eberhard, biograf, 488
- Zelenika, Anđelko*, povjesničar, 530
 Zirojević, Olga, povjesničarka, 212, 531
 Zlatonosovići, vlastela, 123-124, 126, 531
 Zorobabel iz Apulije, 64, 68, 408-409
 Zvizdović, Anđeo, franjevac, 487
- Žigoje (Sigoye), pataren, 177
Živković, Pavo, povjesničar, 39, 93, 108, 121-122, 124, 126, 131, 144, 157, 160, 162, 176, 201-203, 234, 309, 401, 417, 440-442, 531-532
 Žunbor, starac, 227, 286, 315
 Župan Bunić, poslanik, 188
 Žuvan → Ivan Korčulanin

KAZALO ZEMLJOPISNIH NAZIVA

- Aachen, 290
Albi, grad u Italiji, 389
Ancona (Falconara) , 505
Ann Arbor, 495
Antiohija, 232
Arques, 517
Ascoli Piceno, 483
Azija, 95, 452
- Babun, potok, 107
Babuna, planina, 107
Babunac, lokalitet, 107
Bač, 263
Balkanski poluotok (Balkan), 9, 18, 22,
40, 56, 75, 95, 108, 110, 112, 212,
444, 452, 479, 494, 511, 516-517, 520
Bamberg, 515
Banja kraj Priboja, 107
Banja Luka, 467, 480, 486, 504, 507,
509, 526, 531
Banja Stijena, 337
Bar, 83
Baranja, županija, 79
Barcelona (Barcinone) , 533
Basel, 18, 32, 96, 101, 204, 218, 241,
257, 370, 371, 470, 482
Baština, 423
Batkovići, 38
Bazakruz, kotar, 79
Beč (Vindobonae, Wien), 470-471, 482,
515, 527, 533
Beograd, 7, 461, 465-466, 469-473, 477,
479-480, 482-486, 488-491, 493,
495-496, 498-503, 505, 507-519, 522,
524-526, 530-531, 533
Berlin, 461, 468, 498, 511, 514, 518, 530
Bijela, 30, 37
Bijela Alekse Paštrovića, 156, 224, 253-
254, 272, 361, 364, 422
Bijela kraj Konjica, 253
Bijeljina, 38
Bila u nahiji Vrabac, 54, 258
Bileća, 126
Bilino Polje, 69, 232
Biograd Konjic 30, 197, 247, 250, 252,
255, 285
Bistrica, nahija, 54, 258
Bitunja, 336, 338, 423, 481,
Bizant (Bizantsko Carstvo) , 90, 485, 511
Bobovac, 99,
Bočac, 48, 211
Bohorina (Buhorina), 406-407, 415
Boka kotorska, 503
Bologna, 390
Boljuni, 481
Bonn, 465
Borač, nahija, 54, 257-258
Borač, 126, 167, 175, 255-256, 258, 307,
332, 337, 348, 508
Bosanska biskupija, 56, 62, 83, 334, 389-
390, 401
Bosanska Dubica, 486
Bosanska Hrvatska, 528
Bosanska Kraljevina, 43, 45, 99, 121,
203-204, 272, 417, 486
Bosanska vikarija, 49-52, 67, 70, 74, 77,
80, 84, 201, 257-258, 337, 508, 511
Bosanski sandžak, 463

- Bosansko Kraljevstvo 10, 17-19, 37, 47-51, 53, 70, 83-84, 89, 94, 97, 100, 106, 112-114, 118, 193, 211, 224-225, 260, 266, 399, 470, 493, 500
- Bosna i Hercegovina 8, 38, 461, 464, 468, 474-475, 480, 482, 485-487, 490, 492-494, 497, 499, 504, 507, 509-510, 512-513, 515-518, 524-531
- Bosna Srebrena, 468, 470, 519
- Bosna, 9, 12-14, 18-22, 25, 28, 31-32, 36, 41-53, 57, 62-71, 73-78, 80-90, 92-102, 104, 106, 108-109, 113, 115-116, 118, 123-133, 135-136, 140-148, 150, 152-154, 159-161, 163-165, 176-178, 180, 192, 193, 199-208, 210-211, 213, 218, 222, 229, 231, 233-236, 238-244, 249-250, 252-253, 256-257, 260-263, 266, 269, 282, 284-285, 287, 293, 305, 308, 311, 313, 315-316, 332, 339, 345, 350, 361, 368, 374, 389-390, 393-395, 400, 403, 405-406, 408-410, 413, 418, 421-423, 426-428, 432, 437-438, 441-442, 446, 451-453, 457-458, 466, 469-470, 474, 478, 480-481, 483, 485-490, 492, 495, 498-499, 501-502, 504-505, 507-509, 512, 514, 516, 518-519, 521-522, 525-528, 530, 533
- Bosna, mjesto, 480
- Bosna, rijeka, 126
- Boulder, 494
- Bradina 30, 145-146, 250, 252, 255, 285, 327-328, 330
- Brčigovo, selo, 54
- Brezovica, selo, 54, 258
- Brgat, 141
- Brod, nahija, 258
- Brodar, 126
- Brštanik, 525
- Bruxelles, 517
- Budim, 466, 468, 511
- Budimpešta, 467, 474
- Buenos Aires, 507
- Bugarska 35, 42-44, 91, 93, 110, 232, 368, 391, 395, 466, 469, 479, 491
- Bugojno, 253, 479
- Bukovica, selo, 253
- Burgos, 505
- Butkovina, lokalitet u Bijeloj kraj Konjica, 253
- Cambridge, 511, 515
- Carigrad (Konstantinopol), 37, 51, 113, 383, 469
- Cetina, 125
- Cetinje, 481
- Chicago, 507
- Chuduergia, 112
- Cipar, 95
- Città del Vaticano, 470
- Colorado, 494
- Crna Gora, 482, 493
- Crnice, blizu Čajniča, 270
- Čadulj Dol, selo u nahiji Neretva, 259
- Čiprovac 36
- Čiza, lokalitet, 256
- Ćirići kraj Skender Vakufa, 423
- Dabarska episkopija, 19
- Daksa, 49
- Dalmacija, 42-43, 45, 66, 68, 79, 102, 106, 138, 350, 398, 468, 473, 479, 491, 503, 506
- Despotovina 17, 18, 212
- Didevo, selo kraj Sokola, 55, 259
- Dobrača na Glasincu, 423
- Dobrun, 126
- Donja Košara, selo u nahiji Zagorje kraj Goražda, 259
- Donja Milotina, selo u nahiji Bistrica, 259
- Donja Zgunja, 338
- Donji Kopači, selo u nahiji Samobor, 259
- Donji kraji, 46, 79, 86, 125, 138
- Dračevica, 37, 209, 350, 361, 422
- Drijeva (Neretva), 122, 125-126, 160, 168, 181, 300, 354-355, 488, 525

- Drina, rijeka, 125-126, 174, 270, 480
 Dubica, 79, 138
 Dubica, županija, 474
 Duboštica, nahija, 260
 Dubrave, selo u nahiji Zagorje, 259
 Dubrovačka Republika, 13, 16, 23, 27-29, 49, 57, 60, 83, 87-88, 122, 129, 131-136, 140-141, 143, 146, 155-158, 162-165, 167-170, 173, 175-179, 180, 182, 184, 186, 188, 190-194, 196-197, 202, 206, 219, 224, 230, 249, 252, 254, 271-272, 288, 294, 296-298, 300-303, 306, 308, 316, 318, 341, 352-354, 359-361, 363, 365, 373, 376, 382, 428, 430-431, 435-437, 439, 449-454, 456-459, 463, 472, 482, 504, 508, 525, 529
 Dubrovnik, grad u Bosni, 54, 258
 Dubrovnik, nahija, 54, 258
 Duboštica, nahija, 260
 Dunav, 212
 Duvno, 125, 212
 Đakovo, 62, 117, 150, 201, 389, 444, 452
 Edesa, 90
 Eger (Agridia), 516
 Egerska biskupija, 78
 Evropa, 10, 17-18, 22, 40, 45, 99, 444, 452, 485
 Fatnica, 126
 Firenca (Firenze, Florentia), 389, 463, 465, 475, 505, 518, 522
 Foča (Hoča), 38, 55, 253, 259, 336-337, 341-342, 480, 500
 Fojnica, 171, 309, 487
 Folignano, 472
 Francuska, 10, 22, 40, 64, 74, 88-89, 113, 219, 232, 438, 444, 452, 455
 Frankfurt/Main, 471
 Franjevačka vikarija, 41, 42, 43, 44, 465
 Freiburg, 482, 498, 530
 Gacko 19, 510
 Galicija, 42
 Gdansk, 45
 Glamoč, 48, 125, 212
 Glasinac, 337, 423
 Glišnica, selo u nahiji Kukanj, 259
 Gomila, selo na lijevoj strani Drine, 270
 Gomile, zaselak, 270
 Gomiljani, selo blizu Trebinja, 270
 Gomoljani, selo u trebinjskom kraju, 270
 Gornje Turbe, 310, 528
 Gorani, kraj Konjica, 337, 423-424
 Goražde, 30, 125, 173-176, 247, 253-254, 259, 318, 328, 332, 349, 498
 Gornja Blizna, selo u nahiji Samobor, 259
 Gornja Slatina, selo u nahiji Sokol, 259
 Gornje Svinjce, selo u nahiji Osanica, 259
 Gornji Griven, selo u nahiji Duboštica, 55, 259-260
 Gošića Han, 337
 Gotha, 464
 Gradac, grad, 54
 Gradac, selo u nahiji Konac Polje, 258-259
 Graz, 470
 Greben, 48, 211
 Győr, 213
 Harsany, grad u Baranji, 79
 Heidelberg, 498
 Hercegovački sandžak, 259
 Hercegovina, 55, 91, 195, 463, 470, 482, 510, 529
 Hočevje, selo kraj Visokog, 54, 258, 424
 Hodidjed, 213
 Hrvatska, 42-43, 62-63, 69, 77, 79, 102, 138, 343, 398, 468, 472-473, 491, 503
 Hum, 17, 71, 83, 108, 117, 206, 211-212, 258, 532
 Humska zemlja, 61, 212
 Humsko kraj Foče, 38, 55, 253-254, 259, 336-337, 340, 342
 Hvar, 53
 Idbar u nahiji Borovac, 54, 259

- Ilirik, 60, 95
 Imljani, 337
 Innsbruck (Oeniponte), 467, 469
 Irska, 239
 Istok, 10, 15, 57, 60, 62, 71, 223, 296,
 320, 394-395, 445-446, 448, 521
 Italija, 45, 57, 64, 89, 105-106, 219, 232,
 283, 343, 438, 444, 452, 489-490, 517
 Ivan-planina, 478
 Jablaničko jezero, 480
 Jadran, 477
 Jajce, 50, 54, 84, 95, 211, 474, 506, 509,
 525
 Janj, 405
 Janjčići, 132, 248, 250-252, 271, 387, 405-
 407
 Jezero, 48

 Kalinovik, 55
 Kalocsa, 468
 Katalonija, 466
 Kiseljak, 406
 Kladanj, 337, 423, 481
 Ključ, 25
 Kobol, 42
 Köln, 498
 Komotin, 50
 Konac Polje, nahija, 54, 258-259
 Konavle, 122, 126, 135, 138, 156-161,
 179, 186, 299, 302, 305, 307, 346,
 349, 356, 362, 378, 504
 Konjic, 55, 99, 125, 146, 247, 250, 252-
 255, 285, 327, 330, 423-424, 478
 Košarići (danas Bogutovo Selo), 38, 340
 Krajina (između Cetine i Neretve), 125
 Krakov, 466
 Kraljevo, 501
 Krašići na Lušnici, selo, 287
 Kreševo, 207
 Kreševo, nahija, 259
 Krivaja, 126
 Krstjanska Gora, 258
 Kučlat, 126
 Kudvergija, 112

 Kukanj, nahija, 259
 Kumanija, 42
 Kunovo kod Humskog, 55, 253, 260
 Kupres, 337, 480

 Leipzig, 474
 Lenjingrad, 510, 523
 Lepenica, 406, 519
 Lesbos, 95
 Likija, maloazijska pokrajina, 100
 Lim, 125
 Liplje, 286
 Livno, 125, 212
 Lombardija, 240, 463
 Lomnica, 286
 London, 495, 505
 Louvain, 508, 519
 Lucca, 390

 Ljubljana, 483, 488, 521-523
 Ljupskovo (Glupscouo), 30, 145, 249-
 250, 256, 285, 327-328, 330, 333
 Ljuta, 158

 Makedonija, 109, 368, 372, 391
 Mala Azija, 10, 22, 40, 74, 88, 232, 444,
 452, 490
 Mantova, 511
 Međeđa, kraj Višegrada, 39, 171
 Michigan, 495
 Milano, 85, 509
 Mileševa, 19, 108, 500
 Milotina u nahiji Bistrica, selo, 54, 258-
 259
 Mletačka Republika, 469
 Mlini, 380
 Modriča, 270
 Moištra (danas Moštre), selo, 248, 250,
 252, 404
 Moldavija, 44, 80
 Montepandone, 513
 Moskva, 510
 Mostar, 107, 470, 478, 492, 504, 509,
 525, 529, 530

- Mrežica, selo u nahiji Bistrica, 259
 Muhašinovići, 233
 München, 466, 474, 489, 492, 511, 516,
 530
 Münster (Monasterii), 493

 Napulj, 471
 Neretva kod Konjica, 252, 285, 327, 329-
 330
 Neretva, nahija, 55, 259
 Neretva, područje, 125, 160, 247, 252,
 478
 Neretva, rijeka, 122, 125, 480
 Nevesinje, 125
 Nevizdraci, 309
 New York, 495
 Nove zemlje, 303
 Novi Sad, 461, 491, 499, 514, 523
 Novi, 37, 172-173, 187-188, 195, 209,
 361-362

 Njemačka, 45

 Ohridska arhiepiskopija, 83
 Olovo, 126
 Onogošt, 125
 Osanica, nahija, 259
 Osat, nahija, 338
 Osijek, 532
 Osik, selo u nahiji Neretva, 55, 259
 Osnabruck, 475
 Ostrovica, 125, 137, 506
 Ostrožac, 337
 Otigošće kraj Bugojna, 253, 479,
 Ozren, 286

 Pale, 496
 Paprača, 286
 Pariz, 464, 467-468, 470-471, 473, 489,
 516, 519
 Pataria, milanska četvrt, 100
 Patera (Patara) u Likiji, 100
 Pelješac, 91, 524
 Perkino selo, 138

 Pešta, 468
 Petralj, selo u nahiji Osanica, 259
 Piva, 481
 Plužine, 39
 Pljevlja, 55, 125, 473
 Pod Jaram na Kupresu, 337
 Podborač, 174, 332, 348
 Podrinje, 19, 83, 258, 406-407
 Podvisoki, u Primorju, 430
 Pojska, 38
 Polimlje, 19
 Popovo Polje, 125
 Porim, 478
 Požun, 468, 491
 Prača, 126
 Prag (Praha), 495, 505, 511, 513
 Prčikovo, 258
 Priboj, 107
 Prigošte, selo u nahiji Samobor, 259
 Prijepolje, 125
 Prijedor, 359
 Prilep, 106
 Primorje, 168, 303
 Priština, 479
 Prizren, 83
 Puhovac kraj Zenice, 38, 65, 253, 318,
 340

 Radešina, selo u nahiji Neretva, 259
 Radimlja, 529
 Rama, 42
 Ras, 83
 Rastok, selo u nahiji Samobor, 54, 258-
 259
 Rastoka u nahiji Borovac, 258
 Raška, 42, 43, 44, 50, 135
 Republika sv. Vlaha, 180
 Ribiči, selo u nahiji Borovac, 53, 258-
 259
 Rim (Roma), 35, 51, 56, 59, 61-63, 68,
 73-74, 91, 96-98, 99, 102, 204-205,
 211, 445, 448, 453, 464-465, 469,
 471, 479, 483, 489-490, 492, 501,
 507-509, 511, 518, 522

- Rmanj, 286
 Rodos, 95
 Rogatica, 176, 337, 357, 481, 485, 502, 504, 507, 509, 526
 Rossetan (Rožat), 211
 Rudo, 55
 Rumunjska, 283
 Rusija, 135
 Ružin (Ruxin), mjesto kraj Ljupskova, 145
- Saint-Felix-de Caraman, dvorac kraj Toulousea, 385- 519
 Samobor, 55, 162
 Samobor, kraj Zagreba, 477, 506, 531
 Samobor, nahija, 55, 259
 Sana, rijeka, 125
 Sana, županija, 474
 Sarajevo, 461, 463-465, 467-469, 473-475, 477-483, 485-487, 490, 492-494, 496-500, 502-506, 508-513, 516-520, 522, 524-531
 Sava, 53, 79, 125,
 Sclavonia, 143
 Seljan, selo u nahiji Neretva, 259
 Seonica 30, 253, 255, 364, 499
 Sirmij (Srijemska Mitrovica) , 296
 Skender Vakuf, 337, 423-424
 Skopje, 461, 466, 477, 479, 484, 495, 508
 Skradin, 125, 137, 506
 Slavonija, 43, 45, 77, 85, 91, 466, 468, 472-473, 491, 503
 Smederevo, 50, 95-96, 101, 192, 212, 214
 Sofija, 391, 461, 467, 471, 479, 514
 Sokol u Konavlima, 55, 122, 158-159, 259, 299-300
 Sokol, nahija, 259-260
 Soli, 70
 Solun, 296
 Split, 71, 79, 83, 104-105, 138, 409, 469, 475, 500, 511
 Srbija, 42, 52, 70, 91, 109, 135, 466, 469, 472, 488, 490, 492, 495, 512
 Srđ, 26-28, 31, 129, 132, 141, 156-157, 165, 169, 175, 184, 188, 191, 230, 262, 279, 295, 301, 303-304, 307, 309, 354, 359, 369, 415
 Srebrenica 19, 110, 122, 126, 145, 250, 256, 338, 513
 Srebreničko-visočka biskupija, 150, 201, 469, 507
 Srebrenik, 126
 Sremski Karlovci, 473, 498
 Srijem, 85-86, 91, 114, 466, 482
 Srijemska županija, 80
 Srkinje, selo kraj Visokog, 107
 Srpsko Sarajevo, 481, 486, 502, 504, 507, 509, 526
 Ston, 206
 Stranjište, selo u nahiji Bistrica, 259
 Stupari kraj Kladnja, 337, 423
 Stupari, 424
 Stuplje, 286
 Suhopolje, 400
 Susid, 126
 Sutjeska, 137, 162
 Sveta Gora, 475
 Sveta Stolica, 45, 48, 51, 98
 Sveta Zemlja (Terra Santa) , 471
- Šćepan Polje 39
- Termopile, 96
 Tešanj, 50
 Titograd, 482, 493
 Toronto, 507
 Toulouse, 385, 520
 Travnik 38, 503, 528
 Trebinje, 126, 156, 162-164, 168, 179, 224, 270, 302, 501, 526
 Trebinjska biskupija, 212, 508
 Trebinjska oblast, 156
 Trebun, selo u nahiji Neretva, 55, 259
 Trnava (Tyrnaviae) , 529
 Trogir, 71, 104, 105, 469, 473
 Turska, 43, 482
 Tuzla, 496, 499-500, 531

- Ugarska 12, 14, 42, 44-45, 77, 135, 149,
166, 200, 210, 212, 448-449, 457,
466, 506
- Ugarsko Kraljevstvo, 80, 87-88, 102,
467-468, 471, 474
- Ugljevik, 340
- Una, 125
- Uskoplje, 30, 37, 224, 254, 361, 364-365,
422
- Usora, 70, 126, 478
- Varšava, 472
- Vasiljevo Polje, kraj Modriče, 270
- Velika Gorica, 533
- Veliko jezero, 337
- Venecija, 77, 114, 137-138, 422, 434,
466, 469, 471, 498, 524
- Verona, 398
- Vinica, selo, 174
- Visočica, 337
- Visočka biskupija, 480
- Visoko, 81, 99, 107, 252, 337, 404, 423,
478, 480, 487, 494, 500
- Visoko, kadiluk, 259
- Visući, grad, 430
- Višegrad, 39, 55, 171
- Vitaljina, 122, 307, 349, 378
- Vladimirija, 42
- Vlađevina, 337
- Vlašić, 310
- Vlaška, 42-44
- Vrabac, nahija, 54, 258
- Vranduk, 48, 211
- Vrbas, 126
- Vrbas, županija, 474
- Vreli (Vrili), 48, 211
- Vrhbosna, 126, 136, 213, 479, 504, 508,
520
- Vrm, 126
- Vukovar, 470
- Vukovska županija, 80
- Wiesbaden, 530
- Würzburg, 96
- Zadar (Zara) 64, 71, 137, 139, 472, 479,
492, 495, 508, 512, 516
- Zadobra, selo u nahiji Osanica, 259
- Zagorje, nahija, 259
- Zagreb, 8, 71, 116, 232, 461, 464-475,
478, 480, 482, 486-489, 497-502, 503,
505-506, 508-510, 512-525, 528,
531-533
- Zagrebačka biskupija, 469
- Zapad, 10, 15, 23, 58, 60, 67, 70, 75, 85,
87, 95, 116, 212, 219, 223, 233, 236,
242, 276, 280, 282, 286, 296, 310,
313, 323-324, 365, 372, 383, 388-390,
393-394, 399, 402, 445-446, 520
- Zebina Šuma, selo u nahiji Osanica, 259
- Zemun, 486, 496
- Zenica, 38, 251, 253, 340, 405, 503, 529
- Zgunja kraj Srebrenice, 38, 338
- Zürich, 507
- Župa Konavli, 157

Pejo Ćošković
Crkva bosanska u XV. stoljeću

Izdavač:

Institut za istoriju, Sarajevo
Alipašina 9, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina
www.iis.unsa.ba

Za izdavača:

Dr. Husnija Kamberović

Lektor:

Mr. Halima Sofradžija

Izrada kazala:

Amir Kliko

Prijevod rezimea na engleski jezik:

Senada Kreso

Dizajn i tehničko uređenje:

Tarik Jesenković

Štampa:

DES, Sarajevo

Za štampariju:

Džemal Bašić

Sarajevo, 2005.

Štampanje ove knjige pomogla je
Fondacija za izdavaštvo-nakladništvo, Sarajevo